

**Dálkové studium
ve středním odborném vzdělávání:
- cíle, očekávání a názory účastníků studia**

2010/11

Mgr. Pavla Skácelová
Ing. Jiří Vojtěch

Praha 2011



OBSAH

1. ÚVOD.....	3
➤ Cíle šetření	4
2. METODIKA A CHARAKTERISTIKY SOUBORU	4
➤ Žáci v dálkové formě vzdělávání.....	6
➤ Charakteristiky dotazovaného vzorku respondentů.....	7
3. DŮVODY A MOTIVACE PRO ÚČAST V DÁLKOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ	9
➤ Důvody přímo související se zaměstnáním a uplatněním.....	9
➤ Osobní důvody pro vstup do dálkového vzdělávání	11
➤ Hodnocení rozhodnutí vstoupit do dálkového vzdělávání.....	13
4. PRACOVNÍ A RODINNÉ ZÁZEMÍ ŽÁKŮ V DÁLKOVÉ FORMĚ.....	15
➤ Spokojenost se zaměstnáním či podnikáním	15
➤ Pracovní zázemí zaměstnanců studujících v dálkové formě vzdělání	16
➤ Rodinné zázemí žáků v dálkové formě vzdělávání.....	19
5. CÍLE A OČEKÁVÁNÍ ÚČASTNÍKŮ DÁLKOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	20
➤ Názory respondentů k uplatnění na trhu práce	20
➤ Cíl vzdělání žáků v dálkové formě vzdělávání.....	22
➤ Očekávání žáků z pohledu získaných znalostí a dovedností.....	23
6. SPOKOJENOST A PROBLÉMY V PRŮBĚHU DÁLKOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	24
➤ Zhodnocení průběhu studia	24
➤ Problémy a překážky vnímané žáky v dálkové formě vzdělání.....	27
7. DOKONČENÉ VZDĚLÁNÍ A VOLBA OBORU PRO DÁLKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	29
➤ Důvody přechodu na pracovní trh	30
➤ Uznávání předchozího vzdělání.....	32
➤ Volba oboru vzdělání	32
8. ZÁVĚR	35
9. PŘÍLOHY	38

Dálkové studium ve středním odborném vzdělávání: cíle, očekávání a názory účastníků studia - 2010/11

Mgr. Pavla Skácelová, Ing. Jiří Vojtěch

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

© NÚV 2011

Korektura: Oddělení pro informační a publikační činnost

1. Úvod

Evropská unie má dlouhodobě za cíl vytvářet konkurenceschopnou, na znalostech založenou ekonomiku, která bude vycházet z principů trvale udržitelného rozvoje a nabízet stále více pracovních příležitostí při zachování sociální soudržnosti. V tomto kontextu představují celoživotní učení, jeho podmínky, kvalita či efektivita pro ekonomiku prioritní význam. Celoživotní vzdělávání lze v zásadě rozdělit do dvou základních etap, a to na počáteční a další vzdělávání, přitom další vzdělávání se uskutečňuje převážně po ukončení počátečního vzdělávání, resp. po vstupu na trh práce.¹

Téma dalšího vzdělávání je v poslední době (možná i vlivem ekonomické recese) často skloňováno v souvislosti s technologickými změnami a pokrokem, strukturálními proměnami na trhu práce a zvyšujícími se nároky na pracovní sílu a její odbornou kvalifikaci. Potvrzuje to i skutečnost, že jeden z evropských referenčních ukazatelů v přijatém dokumentu Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020, resp. Education and Training 2020) předpokládá, že se v roce 2020 zapojí do různých forem celoživotního učení alespoň 15 % dospělých (průměrně za všechny země EU).²

Koncepční aktivity v oblasti dalšího vzdělávání a jeho procesního nastavení se tedy dostaly do popředí zájmu u představitelů vzdělávací politiky či aktivní politiky zaměstnanosti, ale také u výzkumníků. V souvislosti s nastíněnými cíli provedl například v roce 2007 Český statistický úřad rozsáhlejší šetření dalšího vzdělávání dospělých v České republice.³

Většina výzkumů dalšího vzdělávání se však komplexně zaměřuje na další vzdělávání jako celek – tedy na formální a neformální vzdělávání i informální učení. Přitom charakter vzdělávání, jeho podmínky, překážky, povinnosti, náročnost atd., nebo i motivace a důvody pro účast v nich se v jednotlivých typech dalšího vzdělávání velmi odlišují.

Na školách, nebo ojedinele i ve vzdělávacích institucích, je realizováno právě formální vzdělávání, jehož organizační forma, funkce, cíle, obsah i způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Formální vzdělávání zahrnuje na sebe navazující vzdělávací stupně (základní, střední, vysokoškolské), jejichž absolvování je potvrzováno certifikátem (vysvědčením, diplomem apod.). Problematice formálního vzdělávání zvláště se věnuje např. zpráva s názvem Formální vzdělávání dospělých v ČR⁴, ta však vychází z dotazování účastníků formálního vzdělávání na středních i vysokých školách.

Tato publikace se zaměřuje pouze na účastníky dalšího vzdělávání prováděného na středních školách, a to v dálkové formě, která je nejčastěji nabízena i využívána. Tento typ dalšího vzdělávání má svá zvláštní specifika. Jednu hlavní skupinu tvoří uchazeči, kteří opustili počáteční vzdělávání ještě před dosažením středního vzdělání a po čase se do vzdělávání opět vrací. Druhá skupina účastníků dalšího formálního vzdělávání na střední škole již má dosaženo alespoň střední vzdělání, ovšem potřebuje si zvýšit úroveň vzdělání nebo změnit či rozšířit kvalifikaci. Pro tyto cíle slouží nástavbové studium nebo nově také zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem a zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou, které jsou definovány v § 83–85 školského zákona (č. 561/2004 Sb.). Předložený materiál tedy přibližuje problematiku dalšího formálního vzdělávání na středních školách z pohledu jeho účastníků.

¹ Viz Strategie celoživotního učení ČR.

² V květnu 2009 byl přijat ministry školství všech států EU dokument Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020 – resp. Education and Training 2020). Vedle vize rozvoje vzdělávání v Evropě do roku 2020 vyjmenovává celkem čtyři strategické cíle, jež odpovídají komplexnímu zaměření na celoživotní učení (ať již formální, neformální, či informální).

³ Šetření proběhlo v rámci grantového projektu s využitím jednotného metodického přístupu, který v roce 2004 zpracoval Eurostat pro historicky prvé šetření této problematiky, nazvané „AES – Adult Education Survey“. V období let 2005–2008 proběhlo uvedené šetření v 29 evropských zemích.

⁴ KUCHAR, Pavel. *Formální vzdělávání dospělých v ČR. Závěrečná zpráva sociologického výzkumu*. 2008.

➤ Cíle šetření

Náplní a cílem dotazníkového šetření bylo zjistit subjektivní informace od účastníků dalšího formálního vzdělávání na úrovni středních škol týkající se jejich názorů, postojů a hlavně celkově jejich situace, která je do dalšího vzdělávání přivedla. Vzhledem k rozsahu výběrového souboru se ovšem jedná jen o prvotní sondu, která by měla pouze nastínit základní charakteristiky a rysy týkající se daného tématu. Konkrétně se jednalo o tyto informace:

- zjistit hlavní důvody a motivaci účastníků dalšího formálního vzdělávání na úrovni středních škol pro opětovný vstup do vzdělávání, a to jak z hlediska pracovního, tak osobního života;
- zjistit názory účastníků dalšího formálního vzdělávání na středních školách na podmínky a překážky ve vzdělávání celkově nebo na podmínky vytvořené zaměstnavatelem, rodinou, případně školou;
- zjistit hlavní cíl účastníků dalšího vzdělávání na středních školách a to, co očekávají od vzdělávání z pohledu získaných znalostí a dovedností;
- podívat se na příčiny, proč současní účastníci dálkového vzdělávání na středoškolské úrovni neabsolvovali daný obor už v rámci počátečního vzdělávání, a představit si hlavní důvody pro volbu v současnosti studovaného oboru vzdělání.

2. Metodika a charakteristiky souboru

Předkládaný materiál vychází z dotazníkového šetření mezi žáky středních škol vzdělávajícími se v dálkové formě, které proběhlo za spolupráce pracovníků vybraných středních škol na konci školního roku 2010/11 (v květnu a červnu). Připravený dotazník vyplňovali respondenti v termínech konzultačních hodin. Vzhledem k cílům šetření dotazník obsahoval pět hlavních částí:

- otázky zaměřené na důvody a motivaci pro účast respondentů ve studiu na střední škole v dálkové formě vzdělání, tedy při zaměstnání, podnikání, během péče o děti či jiné rodinné příslušníky apod.;
- otázky zaměřené na hodnocení studia a jeho podmínek;
- dotazy na předchozí vzdělávání;
- otázky na současné vzdělávání – volba a překážky;
- dotazy týkající se uplatnění a spokojenosti respondentů na trhu práce.

Informace o počtech žáků formálně se vzdělávajících při zaměstnání na střední škole jsou každoročně zjišťovány Ústavem pro informace ve vzdělávání v rámci sběru výkonových dat regionálního školství. Z této databáze vycházel také výběr respondentů pro realizaci dotazníkového šetření. Pro dotazování však nebyli vybíráni konkrétní respondenti, ale střední školy, které je vyučují.

Před samotným výběrem škol pro oslovení bylo stanoveno, že do výběru budou zahrnuti:

- žáci vzdělávající se **v dálkové formě**. Dálková forma vzdělání sice tvoří jen jednu ze čtyř možností vzdělávání v jiném režimu než denním (obvykle při zaměstnání), ale navštěvuje ji až 90 % všech žáků vzdělávajících se na střední škole v jiné než denní formě (dálková, večerní, distanční, kombinovaná);
- žáci **kategorií vzdělání H** (střední vzdělání s výučním listem), **M** (střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou, včetně zkráceného) a **L5** (nástavbové vzdělání). Žáci těchto kategorií vzdělání jsou zastoupeni mezi všemi účastníky dalšího formálního vzdělávání na střední škole ve více než 95 %;
- žáci ve vybraných **skupinách oborů vzdělání** – **23** Strojírenství a strojírenská výroba, **26** Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, **36** Stavebnictví, geodézie a kartografie, **53** Zdravotnictví, **63** Ekonomika a administrativa, **64** Podnikání v oborech, odvětví, **65** Gastronomie, hotelnictví a turismus a **75** Pedagogika, učitelství a sociální péče;
- žáci **předposledních ročníků**, tj. 2. ročníku dálkové formy vzdělávání kategorií H, L5 a zkráceného vzdělání kategorie M a 4. ročníku dálkové formy vzdělávání kategorie M.

Předposlední ročník studia byl zvolen kvůli termínu realizace dotazníkového šetření, který byl až ke konci školního roku, kdy už v posledních ročnících probíhaly závěrečné zkoušky. Přesto však u žáků na konci předposledního ročníku uplynula již delší doba od jejich rozhodnutí vstoupit do dálkového vzdělávání na střední škole. Měli jsme tedy možnost zeptat se, jak tito žáci zpětně hodnotí své rozhodnutí. Na druhou stranu však šetření nepokrývá názory těch, kteří studia předčasně zanechali, neboť proběhlo již v době, kdy někteří z původně přijatých již studium zanechali, ať už z jakýchkoli důvodů.

Při výběru škol existovala snaha vybrat školy nahodile, ovšem s podmínkami, aby byly dostatečně zastoupeny všechny vybrané kategorie a skupiny oborů vzdělání, neboť odpovědi respondentů se vzhledem k těmto charakteristikám mohou lišit. Nakonec dotazníkové šetření proběhlo na 14 středních školách, kde bylo podle statistik ÚIV vyučováno v předposledním ročníku 343 žáků v dálkové formě vzdělávání. Zpět se podařilo získat 255 vyplněných dotazníků.

Vzhledem k malému rozsahu respondentů je ještě jednou nutné zdůraznit, že se jedná spíše jen o sondu, která má pouze nastínit základní charakteristiky a rysy týkající se dalšího formálního vzdělávání. Zastoupení jednotlivých kategorií vzdělání v dotazníkovém šetření neodpovídá přesně zastoupení reálnému, neboť ve skutečnosti je poměr žáků nástavbových oborů mnohem vyšší, než je jejich zastoupení mezi respondenty. Jelikož celkové výsledky nejsou přepočítány vahami zohledňujícími zastoupení žáků podle druhu vzdělání, ovlivňují tedy odpovědi žáků nástavbových oborů celkové výsledky méně, než by ve skutečnosti měly.

Při vyhodnocování některých výsledků bylo používáno členění respondentů podle různých kritérií – pohlaví, věková skupina, dosažené vzdělání, pracovní uplatnění, podle kategorie a skupiny oborů vzdělání. Rozdíly v odpovědích mezi jednotlivými socioekonomickými skupinami respondentů přitom byly u některých otázek testovány jednoduchým chí-kvadrát testem dobré shody.

Použití členění podle skupin oborů vzdělání

- **Technické obory** – jedná se o obory vzdělání ze skupin 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie.
- **Ekonomické obory** – jedná se o obory vzdělání ze skupin 63 Ekonomika a administrativa a 64 Podnikání v oborech, odvětví.
- **Ostatní obory** – tato skupina sdružuje obory vzdělání skupin 53 Zdravotnictví, 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče.

Členění podle kategorií vzdělání

- **Kategorie vzdělání H** – označuje obory středního vzdělání s výučním listem (v prezenční formě se jedná o tříleté obory vzdělání).
- **Kategorie vzdělání M** – označuje obory středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (v prezenční formě se jedná o čtyřleté obory vzdělání).
- **Kategorie vzdělání L5** – značí obory nástavbového studia, které navazuje na střední vzdělání s výučním listem (v prezenční formě se jedná o dvouleté obory vzdělání).

Členění podle profese

- **Technika** – označuje širokou škálu profesí od montážních dělníků, dělníků ve strojírenství a stavebnictví, zámečnicků, svářečů, automechaniků po kontrolory výroby, mistry, provozní techniky, ale i řidiče, elektrotechniky apod.
- **Ekonomika, administrativa, obchod** – zahrnuje profese prodavač, obchodník a obchodní zástupce, administrativní pracovník, asistent, referent, vedoucí či poradce ve finančnictví a pojišťovnictví apod.
- **Gastronomie, hotelnictví, služby** – jedná se hlavně o povolání kuchař a číšník, ojedinele pak také recepční, trenér a masér.
- **Zdravotnictví, pedagogika, sociální péče** – zahrnuje povolání ošetřovatel, sanitář, pečovatel, učitel v mateřské škole či jeho asistent, popřípadě i lektor.
- **Jiné a nezjištěno** – hlavně respondenti, kteří neuvodili své současné či minulé povolání.

Na některé otázky či baterie otázek respondenti neodpověděli. Takové případy pak nebyly zahrnuty do vyhodnocení příslušných odpovědí, proto je vždy u dané tabulky nebo grafu uveden také počet respondentů, kteří se k dané otázce či baterii otázek vyjádřili (značeno N).

➤ **Žáci v dálkové formě vzdělávání**

Další formální vzdělávání může na středních školách probíhat buď v dálkové, večerní, distanční, kombinované, nebo velmi výjimečně i v denní formě vzdělávání. V jiné než denní formě se ve školním roce 2010/11 vzdělávalo na středních školách ve všech ročnících celkem 36 163 žáků, z toho 32 560 právě v dálkové formě vzdělávání (tj. 90 %). Největší podíl účastníků v jiné než denní formě vzdělání si doplňuje střední vzdělání s maturitou, a to prostřednictvím nástavbového studia (24 119 tj. 67 %). Celkový přehled o počtu těchto žáků ve členění podle kategorie vzdělání a ročníku či formy vzdělávání obsahují tabulky v příloze 1 a 2.

Pro účely dotazníkového šetření je však důležité poznat hlavně **základní soubor – tedy pouze účastníky v dálkové formě vzdělávání, v kategoriích H, M a L5, v předposledním ročníku a ve vybraných skupinách oborů vzdělání**. Tabulka 2.1 ukazuje počty účastníků v dálkové formě vzdělání, v jednotlivých zvolených kategoriích – v členění podle ročníku, přitom zvýrazňuje právě počty žáků v předposledních ročnících. Tabulka 2.2 tento základní soubor ještě zužuje, protože obsahuje informace pouze ze zvolené skupiny oborů vzdělání (kompletní výčet počtu žáků v dálkové formě v předposledních ročnících v kategoriích vzdělání H, M a L5 podle všech skupin oborů vzdělání obsahuje příloha 4).

Základní soubor tedy tvořilo 6 644 účastníků, z toho 168 (2,5 %) v kategorii H, 1 066 (16 %) v kategorii M a 5 410 v nástavbovém studiu – kategorie L5 (81,5 %). Téměř dvě třetiny (64 %) z celého základního souboru však připadají na žáky nástavbových oborů ze skupiny 64 Podnikání v oborech, odvětví. Vzhledem k tomuto výraznému zastoupení bylo rozhodnuto, že ve výběru bude tato skupina potlačena a její poměr záměrně snížen.

Tabulka 2.1: Počet žáků vzdělávajících se v DÁLKOVÉ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (ve vybraných kategoriích vzdělání členěno podle ročníku)

Kategorie / Ročník	P. r.	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	Celkem
H – Střední odborné vzdělání s VL	253	366	253	431			1050
M – Střední odborné vzdělání s MZ	1302	2140	1420	1435	1302	1140	7437
M* – Zkrácené střední odborné vzdělání s MZ	107	325	107	120			552
L5 – Nástavbové studium	6222	9924	6222	6315			22461
Celkem	7884	12755	8002	8301	1302	1140	31500

Poznámka: „P. r.“ znamená předposlední ročník studia. VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkoušku.

Tabulka 2.2: Počet žáků vzdělávajících se v PŘEDPOSLEDNÍM ROČNÍKU v DÁLKOVÉ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (ve vybraných kategoriích a skupinách oborů vzdělání)

Skupina oborů / kategorie vzdělání	H	M	L5	Celkem	Podíl
23 Strojírenství a strojírenská výroba	39	19	392	450	6,8%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	42	15	238	295	4,4%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	2	55	108	165	2,5%
53 Zdravotnictví		188		188	2,8%
63 Ekonomika a administrativa		428	335	763	11,5%
64 Podnikání v oborech, odvětví		66	4174	4240	63,8%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	85	76	163	324	4,9%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče		219		219	3,3%
Celkem	168	1066	5410	6644	100,0%

Tabulka 2.3 a příloha 3 pak doplňují informace o zastoupení žen v základním souboru v jednotlivých skupinách oborů a kategoriích vzdělání.

Tabulka 2.3: Počet žáků vzdělávajících se v PŘEDPOSLEDNÍM ROČNÍKU v DÁLKOVÉ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (ve vybraných kategoriích a skupinách oborů vzdělání – podle pohlaví)

Kategorie vzdělání	Celkem	Podíl	Ženy	Muži	Podíl žen
H – Střední odborné vzdělání s VL	168	2,5%	57	111	34%
M – Střední odborné vzdělání s MZ	1066	16,0%	826	240	77%
L5 – Nástavbové studium	5410	81,4%	2804	2606	52%
Celkem	6644	100,0%	3687	2957	55%

➤ Charakteristiky dotazovaného vzorku respondentů

Dotazníkové šetření proběhlo na vzorku 255 respondentů, což představuje 3,8 % dříve určeného základního souboru. V případě kategorie H (účastníků formálního dálkového vzdělávání doplňujících si střední vzdělání s výučním listem) bylo ze 168 žáků dotazováno 31 (tj. 18,5 %), u kategorie M 98 (9,2 %), naopak v nástavbovém studiu byly získány vyplněné dotazníky od 126 žáků, což představuje 2,3 %.

Zastoupení respondentů podle kategorie a skupiny oborů vzdělání obsahuje příloha 5. Vzhledem k malému vzorku bylo však pro účely vyhodnocení výsledků sloučeno původních osm skupin oborů do tří skupin, představujících respondenty v technických oborech, ekonomických oborech a ostatních oborech (zdravotnických, pedagogických a gastronomických) – viz tabulka 2.4. Zastoupení respondentů v jednotlivých shlučích skupin oborů vzdělání je přibližně rovnoměrné, což také neodpovídá základnímu souboru, neboť v ekonomických oborech se vzdělává mnohem větší podíl účastníků dalšího formálního vzdělávání na úrovni středních škol, jak už bylo zmíněno dříve.

Tabulka 2.4: Počet a podíl respondentů (členěno podle kategorií a souhrnných skupin oborů vzdělání)

Skupina oborů / Kategorie vzdělání	H	M	L5	Celkem	Podíl
Technické obory	22	4	56	82	32,2%
Ekonomické obory		32	63	95	37,3%
Ostatní obory	9	62	7	78	30,6%
Celkem	31	98	126	255	100,0%
Podíl	12,2%	38,4%	49,4%	100,0%	

V dalších tabulkách následují informace o počtu a zastoupení respondentů podle dalších zjišťovaných charakteristik, které blíže představují dotazovaný vzorek, a podle kterých byly při vyhodnocování výsledků zjišťovány odlišnosti v názorech respondentů.

Tabulka 2.5: Počet a podíl respondentů (členěno podle věku respondenta)

Věk respondenta	Počet	Podíl
Mladší 25 let	37	14,5%
25–29 let	50	19,6%
30–39 let	124	48,6%
40–49 let	39	15,3%
Neuveдено	5	2,0%
Celkem	255	100,0%

Jako základní charakteristiky byly zjišťovány i věk a pohlaví respondenta, přitom věk v šesti věkových skupinách. Při vyhodnocování však byly tyto věkové skupiny slučovány do čtyř skupin (do 24 let, 25–29 let, 30–39 let a nad 40 let). V některých případech byly rozdíly zjišťovány

dokonce pouze mezi respondenty pod a nad 30 let. Největší podíl respondentů vzdělávajících se dálkově na středních školách tvoří lidé ve věku 30–39 let (50 %), s 20% podílem je pak následují lidé ve věku 25–29 let.

Tabulka 2.6: Počet a podíl respondentů (členěno podle pohlaví respondenta)

Pohlaví respondenta	Počet	Podíl
Žena	134	52,5%
Muž	114	44,7%
Neuvedeno	7	2,7%
Celkem	255	100,0%

Z údajů o základním souboru víme, že ženy tvoří 55 % účastníků dalšího formálního vzdělávání na středních školách (v daných oborech vzdělání). Vzorek respondentů přitom téměř odpovídá realitě, neboť v něm bylo zastoupeno 54 % žen (pokud nezapočítáváme respondenty, kteří pohlaví neuvedli).

Pro pochopení důvodů a motivace respondentů pro opětovný vstup na trh práce je důležitá i informace, jaké mají účastníci dosažené vzdělání. Čtvrtina dotázaných se vrátila na střední školy po vstupu na trh práce pouze se základním vzděláním. Tento podíl je však zkreslen tím, že ve vzorku je vyšší procento zastoupení respondentů vzdělávajících se v kategorii H a M.

Tabulka 2.7: Počet respondentů (členěno podle dosaženého vzdělání a kategorie současného vzdělání)

Dosažené vzdělání / Kategorie vzdělání	H	L	M	Celkem	Podíl
Základní	20		40	60	23,5%
Střední s výučním listem	7	125	49	181	71,0%
Střední s maturitou a vyšší	4	1	9	14	5,5%
Celkem	31	126	98	255	100,0%

Tabulka 2.8: Počet a podíl respondentů (členěno podle postavení respondenta na trhu práce)

Postavení respondenta na trhu práce	Počet	Podíl
Zaměstnanec na dobu určitou	40	15,7%
Zaměstnanec na dobu neurčitou	141	55,3%
Podnikatel / Práce v rodinné firmě	35	13,7%
Nezaměstnaná/ý	14	5,5%
Mateřská/rodičovská dovolená	18	7,1%
Jiné	3	1,2%
Neuvedeno	4	1,6%
Celkem	255	100,0%

Mezi zjišťovanými charakteristikami byly také postavení respondenta na trhu práce, které uvádí tabulka 2.8. Vzhledem k malým počtům respondentů na mateřské či rodičovské dovolené a nezaměstnaných byly tyto kategorie pro další práci sloučeny pod skupinu „Jiné“. Nejvíce (55 %) respondentů tvořili zaměstnanci, kteří mají uzavřenou smlouvu na dobu neurčitou.

3. Důvody a motivace pro účast v dálkovém vzdělávání

Každému rozhodnutí, zvláště volbě týkající se několikaletého náročného vzdělávání při zaměstnání, předchází důkladné zvažování a posuzování přidané hodnoty na jedné straně a vynaložené práce na straně druhé. Tato kapitola se zaměřuje právě na zjištění, **co vedlo účastníky dálkové formy vzdělávání k opětovnému vstupu do střední školy?**

Z podobně zaměřených průzkumů účastníků a absolventů celoživotního vzdělávání (všech forem, zaměření i délky) vychází, že důvody a motivy uchazečů o vzdělávání se dají souhrnně rozdělit na příčiny vyplývající z jejich zaměstnání a pracovního uplatnění a motivy pramenící z osobních důvodů a zájmů. Velmi často jsou však uchazeči motivováni průnikem obou zmíněných aspektů, neboť pro řadu lidí představuje práce současně nástroj realizace osobních zájmů. Zastoupení pracovních a osobních důvodů pro vstup do dalšího vzdělávání se ve výstupech jednotlivých šetření liší⁵, v každém případě lze konstatovat, že **pragmatické důvody spojené s uplatnitelností na trhu práce a kariéřním růstem** vždy tvoří **převažující motiv pro další vzdělávání**.

Vzhledem k těmto skutečnostem byly v dotazníkovém šetření žáků středního vzdělání v dálkové formě zjišťovány důvody pro jejich vstup do dalšího vzdělávání ve dvou úrovních – ve dvou bateriích otázek, první, zaměřené pouze na pracovní důvody, které přímo ovlivní budoucí uplatnění na trhu práce, a druhé, soustředující se na aspekty vycházející z osobních postojů, zájmů a vlastností.

➤ Důvody přímo související se zaměstnáním a uplatněním

Mezi nejčastěji zmiňované pracovní důvody pro vstup respondentů do dálkového studia na střední škole se podle výsledků řadí **získání vyššího platu**. Tuto možnost souhlasně označilo **75 %** respondentů, přitom 53 % uvedlo odpověď „ano“ a 22 % „spíše ano“. Úroveň vzdělání ani žádné jiné sociálně-ekonomické charakteristiky tento fakt nijak statisticky významně neovlivňují.

Další velmi častý důvod pro účast v dálkovém vzdělávání představuje strach ze ztráty zaměstnání, neboť respondenti **v 58 %** kladně označili možnost „**chci si udržet práci**“. Zaměstnanci na dobu určitou tento důvod dokonce uvedli u 68 % případů a zaměstnanci na dobu neurčitou v 64 % dotazníků. Naopak nezaměstnaní, osoby na mateřské nebo rodičovské označili tuto možnost v 26 % dotazníků. Z hlediska povolání respondentů se v menším rozsahu než ostatní odvolávali na snahu udržet si práci žáci dálkového studia z profesí **obchodně-ekonomických či administrativních** (48 %).

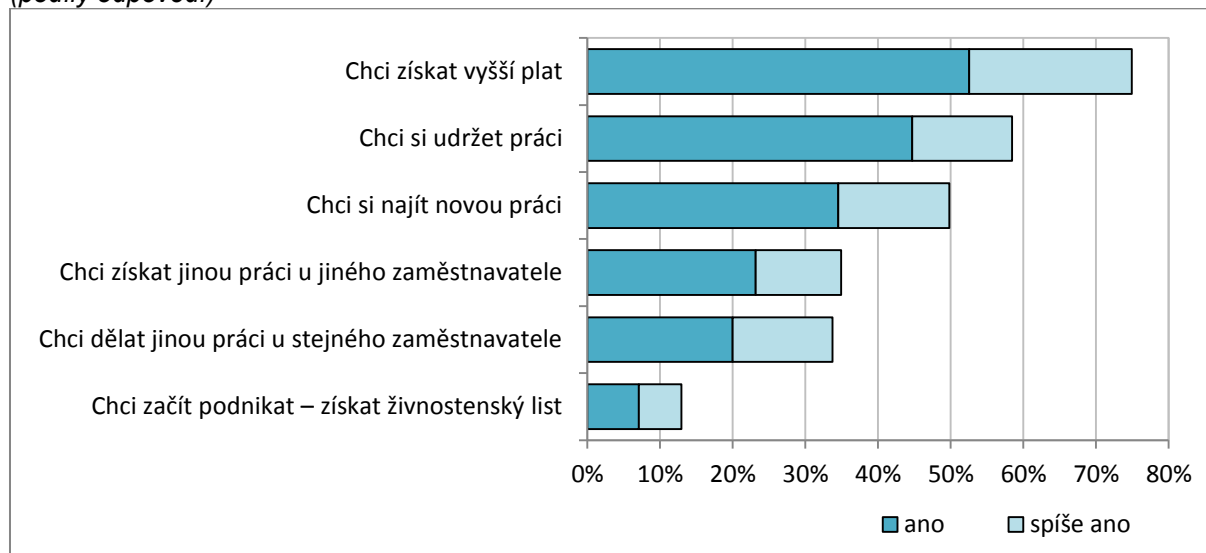
Významnější odchylky však najdeme i z hlediska dalších charakteristik. Strach ze ztráty zaměstnání byl důvodem pro dálkové studium **častěji** u respondentů, kteří studují obory **středního vzdělání s výučním listem** (kategorie H; 84 %) a **technické obory** (72 %), v kontrastu se žáky čtyřletých maturitních oborů (kategorie M; 48 %) a ekonomických oborů (47 %). Významné rozdíly lze nalézt také v rozlišení podle pohlaví a věku účastníků dálkového vzdělávání na střední škole. **Muži** uvedli, že se dále vzdělávají z důvodu udržení práce, v 67 % případech, tj. častěji než ženy (52 %). Podobně také **respondenti vyššího věku (nad 30 let)** označili jako důvod snahu udržet si práci významně častěji (68 %) než jejich mladší spolužáci z dálkového studia (42 %).

Třetí v pořadí důvodů, proč respondenti začali dálkově studovat, byla **snaha najít si novou práci**, kterou označila polovina respondentů (50 %), v 66 % pak navíc lidé bez zaměstnání a nepodnikající. Podobný důvod, a to „**chci získat jinou práci u jiného zaměstnavatele**“, uvedlo 35 % respondentů, v případě žáků ekonomických oborů se tento motiv objevil až v 54 % odpovědí. Obě varianty uvedli jako důvod pro vstup do dalšího vzdělávání častěji respondenti z profesí souvisejících se **službami a s gastronomií** (70 % si chce najít novou práci a necelých 63 % chce získat jinou práci u jiného zaměstnavatele).

⁵ Tento fakt je způsoben odlišnými a nehomogenními skupinami respondentů v jednotlivých průzkumech. Existují rozdíly v názorech např. mezi účastníky formálního, neformálního a informálního vzdělávání či mezi respondenty s různým stupněm dosaženého vzdělání apod.

Naopak žáci se **zdravotnický, pedagogický a sociálně zaměřenými profesemi** či z **technických povolání** se začali dálkově vzdělávat také kvůli snaze najít si novou práci v 36 %, resp. 48 % případů. Odpověď získání jiné práce u jiného zaměstnavatele byla u těchto profesí ještě zanedbatelnější (21–25 % respondentů) oproti ostatním povoláním.

Obrázek 3.1: Proč jste začal/a dálkově studovat na střední škole z hlediska pracovního uplatnění? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 255. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

Tabulka 3.1: Proč jste začal dálkově studovat na střední škole z hlediska pracovního uplatnění? (podíly odpovědí „ano“ a „spíše ano“ členěny podle povolání respondenta)

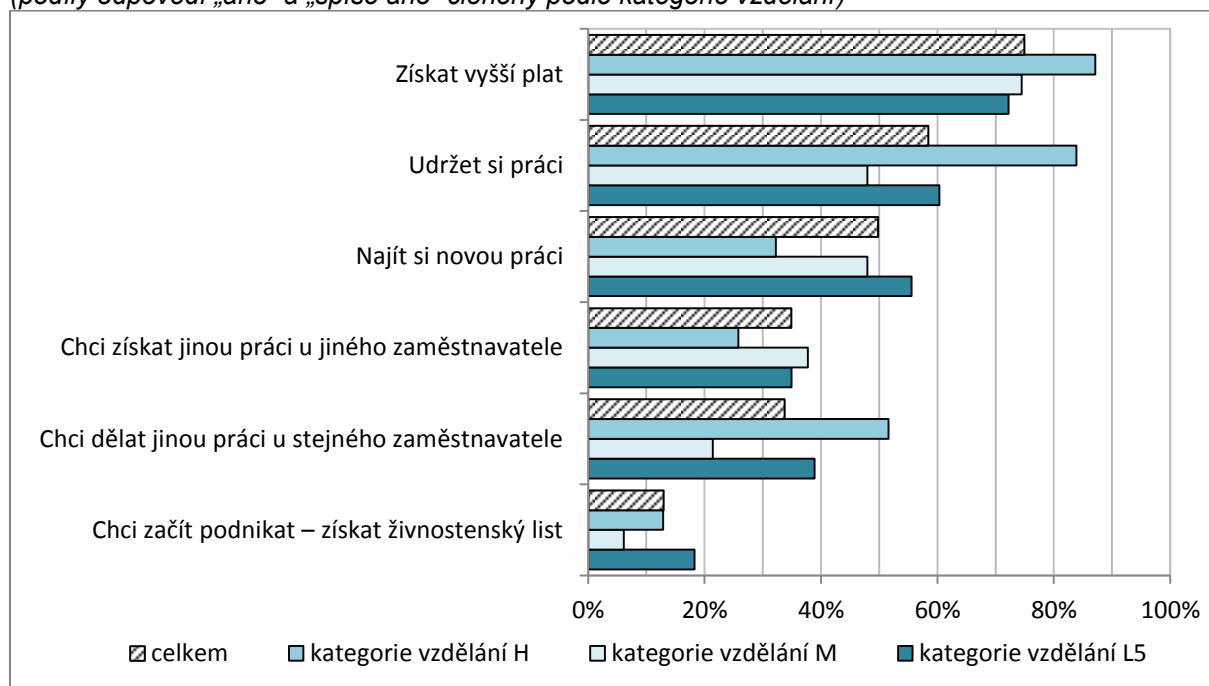
Možnosti odpovědí	Technika	Ekonomika, administrativa, obchod	Gastronomie, hotelnictví, služby	Zdravotnictví, pedagogika, soc. péče	Celkem
Chci získat vyšší plat	84,5%	60,5%	70,8%	90,5%	74,9%
Chci si udržet práci	66,7%	44,7%	62,5%	66,7%	58,4%
Chci si najít novou práci	48,8%	55,3%	70,8%	35,7%	49,8%
Chci získat jinou práci u jiného zaměstnavatele	25,0%	42,1%	62,5%	21,4%	34,9%
Chci dělat jinou práci u stejného zaměstnavatele	57,1%	13,2%	25,0%	35,7%	33,7%
Chci začít podnikat – získat živnostenský list	11,9%	13,2%	12,5%	9,5%	12,9%
N	84	38	24	42	255

Poznámka: Tabulka neobsahuje zvlášť výsledky za respondenty, kteří své povolání neuvedli.

Specifickým a zanedbatelným motivem pro další vzdělávání se jeví také **snaha pracovat u stejného zaměstnavatele, ale na jiné pracovní pozici**, kterou souhlasně označila více než třetina respondentů (34 %). V takových případech například sám zaměstnavatel nabídne zaměstnanci možnost dalšího kariérního růstu, který bývá současně spojen také s vyšší finanční odměnou, za podmínky doplnění si vzdělání a kvalifikace. Vidina jiné práce u stejného zaměstnavatele byla důvodem pro vstup do dalšího formálního vzdělávání dokonce pro 57 % respondentů z **technických profesí**. V opozici k nim pak stojí respondenti ze službových a gastronomických profesí (13 %).

Motiv kariérního růstu označili významně častěji také muži (48 %), zaměstnanci se smlouvou na dobu neurčitou (44 %), žáci technických oborů vzdělání (56 %) a žáci oborů vzdělání s výučním listem (52 %).

Obrázek 3.2: Proč jste začal dálkově studovat na střední škole z hlediska pracovního uplatnění? (podíly odpovědí „ano“ a „spíše ano“ členěny podle kategorie vzdělání)



Poznámka: N = 255. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

Podíl **13 %** respondentů se při výčtu pracovních důvodů pro jejich dálkové studium přiklonil ke **snaze začít podnikat či získat živnostenské oprávnění**. Tento motiv se objevil ve větší míře u mužů (18 %), žáků nástavbového studia (18 %) a u již aktivních podnikatelů (40 %).

Respondenti měli také možnost uvést i jiné než předložené pracovní důvody – tu využilo 19 % z nich. Jako motiv však ve většině dotazníků uváděli doplnění či zvýšení vzdělání, kvalifikace, osobní důvody, seberealizaci apod.

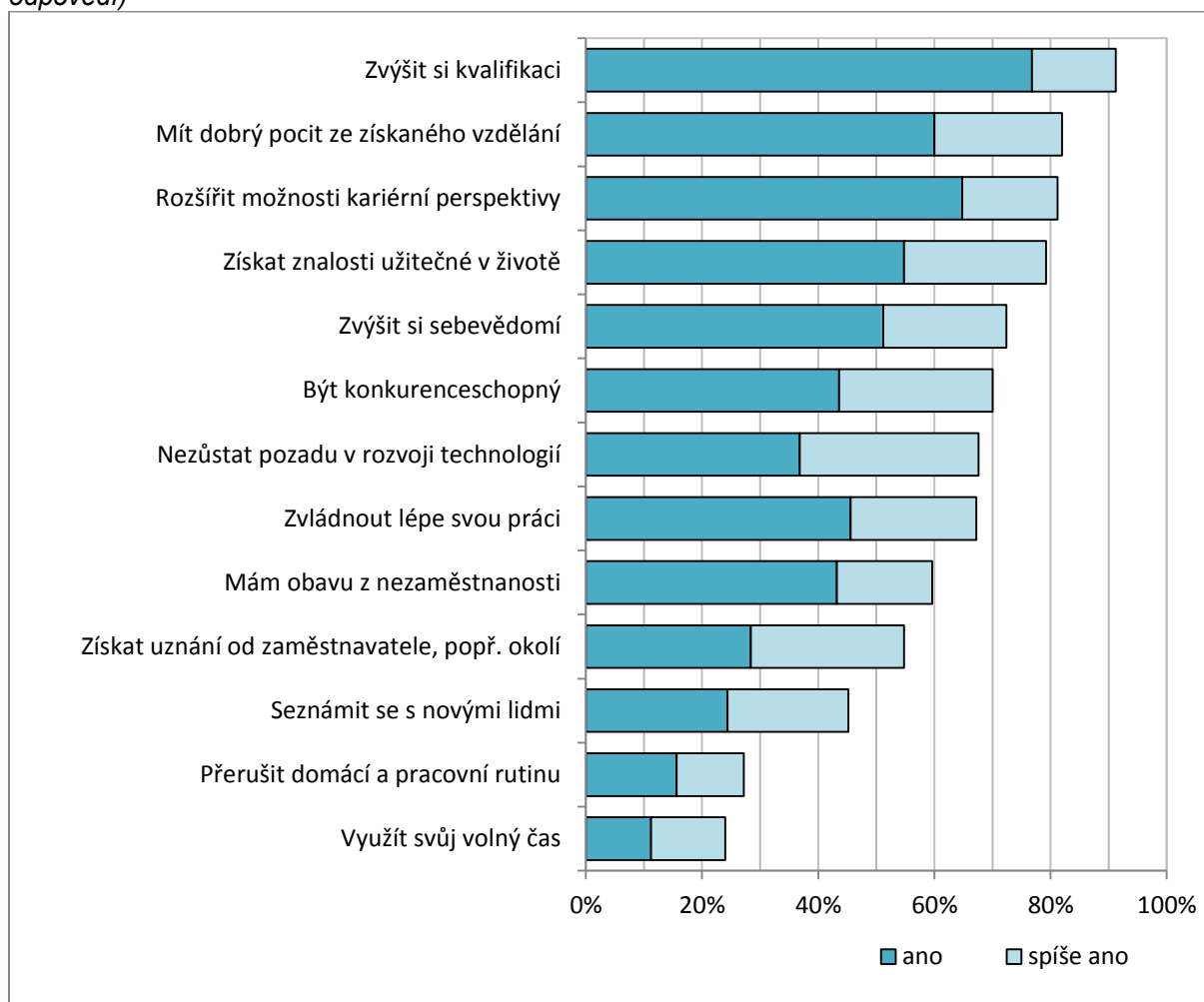
Pouze **7 %** respondentů označilo záporně všechny předložené důvody pramenící ze zaměstnání a z uplatnění na trhu práce. Tito žáci vstoupili do dalšího vzdělávání **motivováni opravdu pouze osobními zájmy**, mezi které lze řadit i snahu zvýšit si vzdělání.

➤ Osobní důvody pro vstup do dálkového vzdělávání

Do procesu rozhodování neodmyslitelně vstupují také osobní zájmy, postoje, hodnoty, či přímo vlastnosti potenciálních uchazečů o další vzdělávání. Jejich škála je však velmi široká. V dotazníku jsme se pokusili pokrýt co největší spektrum motivačních podnětů, přičemž jsme uvedli podobné impulzy jako v jiných stejně zaměřených průzkumech. Vlastní motivy byly tedy zjišťovány baterií 13 otázek. Obrázek 3.3 pak zobrazuje tyto možnosti seřazené podle součtu podílu odpovědí „ano“ a „spíše ano“.

Jednoznačně nejvyšší podíl kladných odpovědí získala možnost „**Chci si zvýšit kvalifikaci**“, kterou označilo jako motivaci 91 % (77 % „ano“ a 14 % „spíše ano“) respondentů. Přitom snahu zvýšit si kvalifikaci lze zařadit k důvodům, které jsou úzce spjaty také s uplatněním na trhu práce. Podobně zaměřená je také možnost „**Chci si rozšířit možnosti kariérní perspektivy**“, uváděná jako důvod v 81 % dotazníků (třetí v pořadí). Přitom v obou případech nebyly zjištěny významnější odchylky mezi jednotlivými skupinami respondentů.

Obrázek 3.3: Jaké další důvody Vás osobně ovlivnily v rozhodnutí dálkově studovat? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 250. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

První pěti nejčastějších odpovědí doplňují ještě tři důvody, které jsou naopak spjaty s čistě osobní motivací. Podle výsledků šetření 82 % respondentů vstoupilo do dálkového vzdělávání, protože chtějí **mít také dobrý pocit ze získaného vzdělání**, 79 % chtělo **získat znalosti užitečné v životě** a 72 % respondentů pak motivovalo také to, že si dalším vzděláním **zvýší své sebevědomí**. Respondenti studující dálkově některý z technických oborů přitom z této trojice nejčastěji uváděli možnost „získat znalosti užitečné v životě“ (89 % z nich), žáci zdravotnických, sociálních a pedagogických oborů (uváděno pod pojmem ostatní obory) pak nejvíce označili jako motivaci „chci mít dobrý pocit ze získaného vzdělání“ (92 %) a žáci ekonomických oborů z těchto tří důvodů uváděli nejčastěji, že si chtějí zvýšit sebevědomí (70 %).

U 67–70 % respondentů se mezi motivacemi, které je vedly ke vstupu do dálkového studia, objevily také důvody spjaté s technologickým pokrokem, modernizací a proměnami trhu práce. Jedná se o **snahu být konkurenceschopný, nezůstat pozadu při současném rozvoji technologií a zvládat lépe svou práci**. Přitom možnosti být konkurenceschopný a nezůstat pozadu v technologickém pokroku uvedlo více než 80 % žáků technických oborů a přes 75 % respondentů z technických profesí, což úzce souvisí se zaměřením těchto oborů a profesí, v nichž stále dochází k velkým změnám v technologiích a pracovních postupech. Naopak 82 % žáků ostatních oborů a téměř 98 % respondentů ze zdravotnických, sociálních a pedagogických profesí uvedlo, že chtějí spíše lépe zvládnout svou práci.

Trochu menší rozdíly lze nalézt také v případě odpovědí mezi muži a ženami. Snaha být konkurenceschopný a držet krok s technickým rozvojem je častěji motivací pro muže (76 %, resp.

74 %) než pro ženy (66 %, resp. 63 %). Naopak ženy jsou více motivovány cílem dobře zvládat svoji práci (71 %) než muži (64 %).

Další dva uváděné důvody lidí pro opětovný vstup do vzdělávání se týkají současného uplatnění na trhu práce, konkrétněji **obav z nezaměstnanosti** (60 %) a snahy **získat uznání od svého zaměstnavatele** (55 %). Přitom strach ze ztráty zaměstnání motivovalo 63 % žen (53 % mužů) a 71 % lidí s dosaženým základním vzděláním (56 % s dosaženým středním vzděláním s výučním listem). Také motivace získat uznání u zaměstnavatele je více uváděna u žáků technických oborů (65 %) než u žáků ekonomického zaměření (46 %).

Tabulka 3.2: Jaké další důvody Vás osobně ovlivnily v rozhodnutí dálkově studovat?
(podíly odpovědí „ano“, „spíše ano“ členěny podle oboru vzdělání)

Možnosti odpovědí	Celkem	Obory vzdělání		
		technické	ekonomické	ostatní
Zvýšit si kvalifikaci	91,2%	96%	87%	91%
Mít dobrý pocit ze získaného vzdělání	82,0%	87%	69%	92%
Rozšířit si možnosti kariérní perspektivy	81,2%	90%	74%	81%
Získat znalosti užitečné v životě	79,2%	89%	65%	86%
Zvýšit si sebevědomí	72,4%	72%	70%	75%
Být konkurenceschopný/á	70,0%	80%	64%	66%
Nezůstat pozadu při současném rozvoji technologií	67,6%	82%	60%	61%
Zvládnout lépe svou práci	67,2%	71%	52%	82%
Mám obavu z nezaměstnanosti	59,6%	52%	64%	62%
Získat uznání od zaměstnavatele, popř. svého okolí	54,8%	65%	46%	55%
Seznámit se s novými lidmi	45,2%	45%	36%	56%
Přerušit domácí a pracovní rutinu	27,2%	24%	22%	36%
Využít svůj volný čas	24,0%	21%	16%	36%
N	250	82	91	77

Přibližně 45 % respondentů vidí jako část své motivace pro další vzdělávání také možnost **seznámit se s novými lidmi**. Tuto možnost uvedlo 56 % žáků ostatních oborů (oproti 36 % v případě ekonomických oborů) a 55 % a 52 % žáků kategorií H (střední vzdělání s výučním listem) a M (střední odborné vzdělání s maturitou) v kontrastu se žáky nástavbového studia (38 %).

Mezi vedlejší motivy pro další vzdělávání na střední škole lze v ojedinělejších případech zařadit také snahu **přerušit domácí či pracovní rutinu** (27 %) a **využít svůj volný čas** (24 %). Změnu stereotypu jako motivaci pro vzdělávání uvádí častěji ženy (33 %), podnikatelé (35 %), lidé s jiným postavením na trhu práce (jako nezaměstnaní, matky na mateřské a rodičovské dovolené; 42 %) a žáci ostatních oborů (hlavně zdravotnických a pedagogických; 36 %). Podobně svůj volný čas chtějí ke studiu využít více žáci ostatních oborů (36 %), respondenti absolvující studium kategorií H a M (29 % a 31 %), podnikatelé (35 %) a jinak ekonomicky aktivní lidé (33 %).

➤ **Hodnocení rozhodnutí vstoupit do dálkového vzdělávání**

Dotazníkové šetření proběhlo u žáků na konci předposledního ročníku studia. Jelikož od jejich rozhodnutí vstoupit do dálkového vzdělávání na střední škole uplynula již delší doba, měli jsme možnost zeptat se, jak tito žáci zpětně hodnotí své rozhodnutí. Na druhou stranu však šetření nepokrývá názory těch, kteří studia již dříve předčasně zanechali, ať už z jakýchkoli důvodů.

Můžeme konstatovat, že oslovení respondenti zpětně hodnotí své rozhodnutí doplnit si vzdělání i při zaměstnání či jiné ekonomické činnosti za **velmi dobré** (49 %) či **spíše dobré** (41 %) **v devíti případech z deseti** (přesně v 90,5 %).

Tabulka 3.3: Jak zpětně hodnotíte rozhodnutí dálkově studovat na střední škole? (podíly odpovědí)

Kategorie		Velmi dobré	Spíše dobré	Spíše/velmi špatné	N
Celkem		49,2%	41,3%	9,4%	254
Věk respondenta	do 24 let	42%	42%	17%	36
	25–29 let	56%	40%	4%	50
	30–39 let	50%	41%	9%	124
	nad 40 let	44%	46%	11%	39
Pohlaví respondenta	žena	50%	41%	8%	133
	muž	48%	42%	10%	114
Postavení na trhu práce	zaměstnanec na dobu určitou	63%	35%	3%	40
	zaměstnanec na dobu neurčitou	46%	46%	7%	140
	podnikatel	49%	26%	26%	35
	jiné	46%	46%	9%	35
Dosažené vzdělání	základní	56%	39%	5%	59
	střední s VL	48%	42%	11%	181
	střední MZ a vyšší	43%	43%	15%	14
Kategorie současného vzdělání	střední s VL (H)	65%	35%	0%	31
	střední odborné s MZ (M)	53%	42%	5%	97
	nástavbové studium (L5)	43%	42%	15%	126
Obor současného vzdělání	technické obory	49%	41%	10%	82
	ekonomické obory	40%	47%	13%	94
	ostatní obory	60%	35%	5%	78

Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny hodnoty za respondenty, kteří nevyplnili údaje pro příslušné kategorie členění. VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkoušku.

Některé skupiny respondentů hodnotí své rozhodnutí jako velmi dobré ve více než 60 % odpovědí. Jedná se například o žáky dálkově si doplňující střední vzdělání s výučním listem (65 %), zaměstnance s pracovní smlouvou na dobu určitou (63 %) a žáky ostatních oborů (především zdravotnických, sociálních a pedagogických).

Naopak 9–10 % respondentů hodnotilo své rozhodnutí jako spíše špatné, popřípadě ojedinele i za velmi špatné. Při detailnějším pohledu lze objevit i některé skupiny respondentů, které se nepatrně od sebe odlišují v názorech na opětovný vstup do studia či učení na střední škole. Například čtvrtina (26 %) podnikatelů a osob samostatně výdělečně činných své rozhodnutí hodnotí spíše negativně. Podrobné výsledky jsou uvedeny v tabulce 3.2. Je však potřebné poznamenat, že rozdíly mezi jednotlivými skupinami respondentů mohou být hodně zkresleny důsledkem malého počtu respondentů a jejich záporných odpovědí při zpětném hodnocení rozhodnutí začít se opět vzdělávat na střední škole.

4. Pracovní a rodinné zázemí žáků v dálkové formě

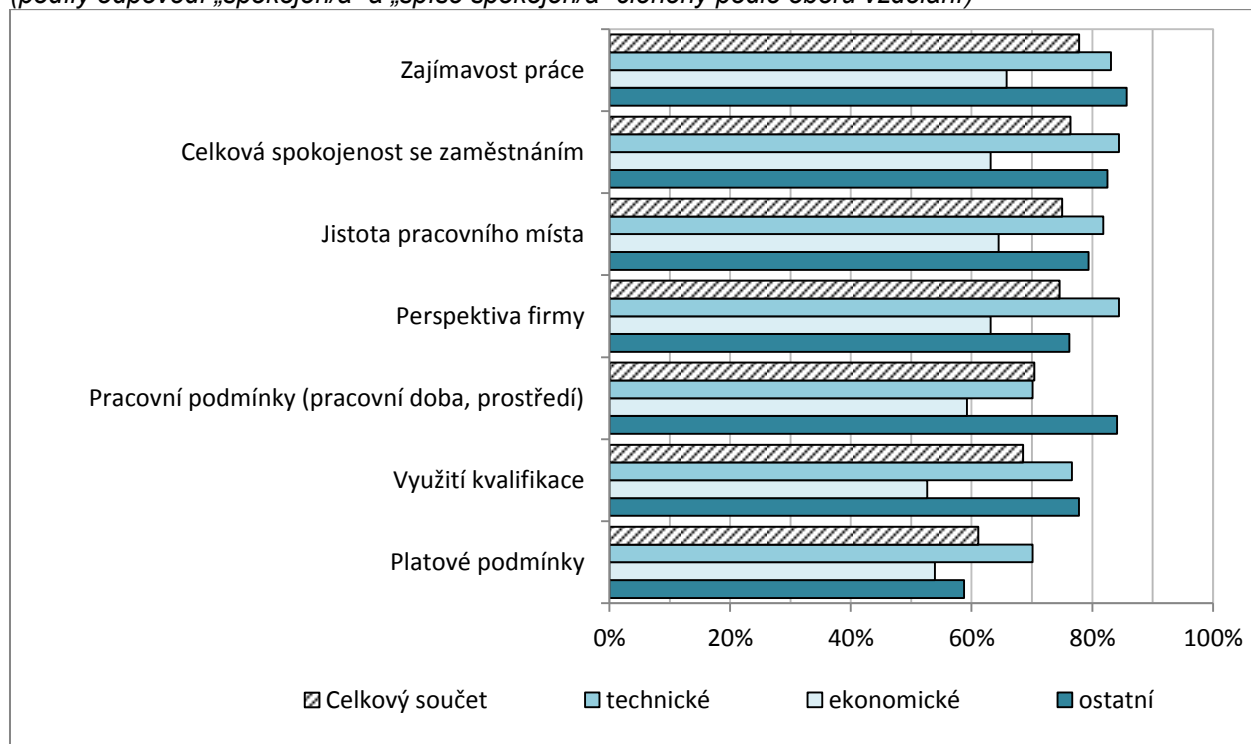
➤ Spokojenost se zaměstnáním či podnikáním

Bylo zjištěno, že velkou měrou se na rozhodnutí pro vstup do dálkového vzdělávání na střední škole podílí důvody spojené s aktuální nebo budoucí prací, popř. s pozdějším lepším postavením absolventa na trhu práce. V těchto souvislostech jsme zjišťovali, jak jsou vlastně současní žáci spokojeni se svým zaměstnáním a s jeho aspekty. Z charakteru otázky vyplývá, že výsledky jsou uvedeny pouze za zaměstnance, popřípadě za osoby samostatně výdělečně činné.

Spokojenost se zaměstnáním jako celkem vyjádřilo 36 % respondentů a dalších 40 % je pak se svým zaměstnáním spíše spokojeno (dohromady 76 %). Více kladných odpovědí získala jen charakteristika „zajímavost práce“. Téměř 78 % oslovených žáků dálkového studia pracujících nebo podnikajících je tedy spokojeno či spíše spokojeno se **zajímavostí své současné práce**. Přitom zaměstnanci pracující ve zdravotnictví, v sociálních službách či ve školství jsou v obou těchto aspektech spokojenější než ostatní skupiny respondentů.

Okolo 75 % pracujících žáků v dálkové formě je také spokojeno či spíše spokojeno **s jistotou pracovního místa a s perspektivou firmy**, ve které pracují. V případě jistoty pracovního místa se však svými odpověďmi vyčleňují zaměstnanci se smlouvou na dobu určitou, kteří jsou v tomto bodě spokojeni pouze v 53 %, ve srovnání se zaměstnanci na dobu neurčitou (84 %). Spokojení s jistotou pracovního místa jsou hlavně pracovníci z profesí technických a zdravotnických či pedagogických (přes 84 %). S perspektivou firmy vyjádřili větší spokojenost spíše respondenti z technických a ekonomicko-administrativních a obchodních profesí.

Obrázek 4.1: Jste spokojen se svým současným zaměstnáním z následujících hledisek?
(podíly odpovědí „spokojen/a“ a „spíše spokojen/a“ členěny podle oboru vzdělání)



Poznámka: N = 216. Do vyhodnocení byli zahrnuti pouze respondenti, kteří jsou zaměstnanci nebo podnikají.

Menší spokojenost pak respondenti vyjádřili v případě **pracovních podmínek a využití své kvalifikace** v zaměstnání (mezi 68–71 % kladných odpovědí). Nelze přitom přehlédnout, že žáci ostatních (hlavně zdravotnických, sociálních a pedagogických) oborů jsou s pracovními podmínkami spokojeni v 84 %. Podobně respondenti z profesí zdravotnických a pedagogických

jsou podstatně více spokojeni s pracovními podmínkami a využitím kvalifikace (nad 80 %). Také žáci z profesí ekonomicko-administrativních a obchodních jsou více spokojeni s pracovními podmínkami než ostatní skupiny.

Nejméně spokojeni jsou pak respondenti s **finančním ohodnocením** své práce. Přitom větší spokojenost se svým současným platem vyjádřili muži (68 %) oproti 53 % spokojených či spíše spokojených žen. Nejméně spokojeni jsou se svým platovým ohodnocením žáci z profesí zdravotnických, pedagogických, gastronomických a službových.

Obecně lze tvrdit, že podnikatelé jsou se svým pracovním uplatněním a jeho podmínkami více spokojeni než zaměstnanci, navíc menší spokojenost se současným zaměstnáním je charakteristická především pro zaměstnance se smlouvou na dobu určitou.

Obdobně lze konstatovat, že ze žáků vzdělávajících se při zaměstnání či podnikání jsou se svou současnou prací **nejméně spokojeni žáci ekonomických oborů**. Nejvýraznější rozdíly v pohledu na současné uplatnění či zaměstnání se vyskytly u žáků v dálkové formě ekonomických oborů (ve srovnání s technickými a ostatními obory) v souvislosti se **spokojeností s využitím kvalifikace a s pracovními podmínkami** (např. pracovní doba, prostředí apod.)

Z pohledu profesí pracujících žáků v dálkové formě jsou se současným zaměstnáním **nejvíce spokojeni** respondenti **pracující ve zdravotnictví a pedagogice**, i když se u nich projevila velká **nespokojenost s platem**. Zaměstnanci či samostatně výdělečně činné osoby z **technických profesí** jsou více spokojeni **s jistotou pracovního místa a s perspektivou firmy**. Žáci v dálkové formě pracující **v obchodě, administrativě či ekonomice** jsou spokojeni se **zajímavostí své práce, s jejími pracovními podmínkami a s perspektivou firmy**. **Nejméně spokojeni** se svým profesním uplatněním jsou pak žáci z profesí **službových a gastronomických**.

Tabulka 4.1: Jste spokojen se svým současným zaměstnáním z následujících hledisek?
(podílly odpovědí „spokojen/a“ a „spíše spokojen/a“ členěny podle profese respondenta)

Možnosti odpovědí	Technika	Ekonomika, administrativa, obchod	Gastronomie, hotelnictví, služby	Zdravotnictví, pedagogika, soc. péče	Celkem
Zajímavost práce	75,6%	80,0%	76,2%	86,5%	77,8%
Celková spokojenost se zaměstnáním	78,0%	73,3%	71,4%	83,8%	76,4%
Jistota pracovního místa	84,1%	73,3%	61,9%	83,8%	75,0%
Perspektiva firmy	81,7%	80,0%	52,4%	75,7%	74,5%
Pracovní podmínky (pracovní doba, prostředí)	67,1%	80,0%	66,7%	83,8%	70,4%
Využití kvalifikace	68,3%	63,3%	57,1%	81,1%	68,5%
Platové podmínky	65,9%	66,7%	47,6%	48,6%	61,1%
N	82	30	21	37	216

Poznámka: Tabulka neobsahuje zvlášť výsledky za respondenty, kteří své povolání neuvedli.

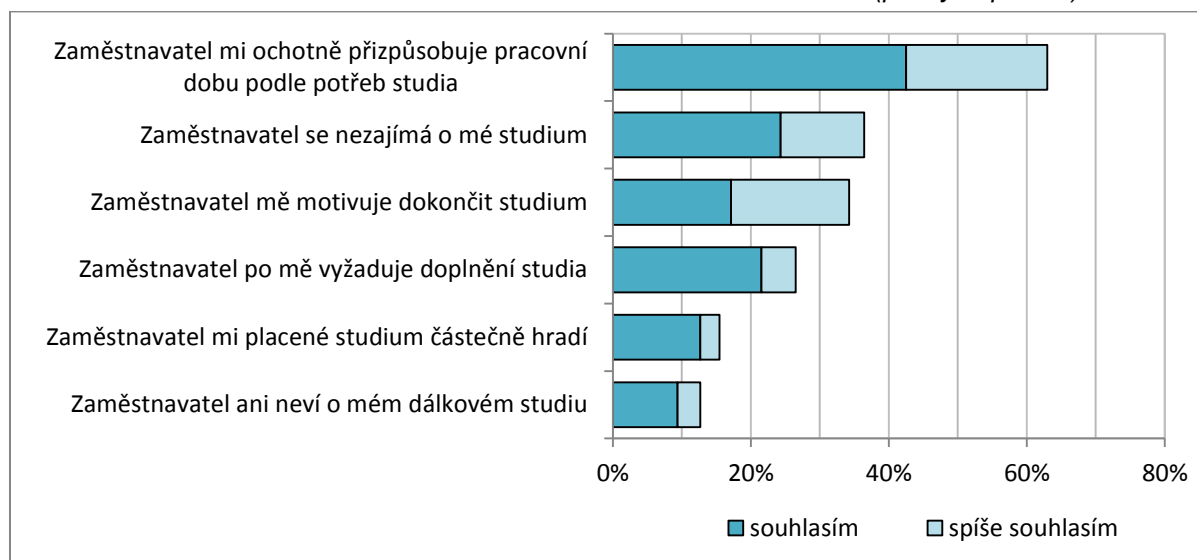
➤ Pracovní zázemí zaměstnanců studujících v dálkové formě vzdělání

Pokud se člověk rozhodne vstoupit opět do náročného dálkového středoškolského vzdělávacího systému z důvodů profesních či kariérních, často se stane, že musí svému studiu přizpůsobit svůj osobní i pracovní rozvrh. Velmi tedy záleží na rodinných a pracovních podmínkách, v kterých uchazeč a posléze žák působí.

Pro posouzení vhodných podmínek pro studium při zaměstnání je nezbytné znát postoj zaměstnavatele k dálkovému vzdělávání jeho zaměstnance. V řadě případů jsou právě požadavky a personální politika zaměstnavatele tím hlavním rozhodujícím činitelem v otázce, zda

se dále vzdělávat, či ne. V rámci dotazníkového šetření bylo respondentům předloženo šest možností týkajících se různého přístupu zaměstnavatele k jejich dálkovému vzdělávání. Následující graf a tabulky 4.2 a 4.3 pak přibližují, jak se s těmito variantami respondenti ztotožnili. Výsledky jsou přitom předloženy pouze za žáky v dálkové formě, kteří jsou zároveň i zaměstnanci.

Obrázek 4.2: Jak se k současnému studiu staví Váš zaměstnavatel? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 181. Do vyhodnocení byli zahrnuti pouze respondenti, kteří jsou zaměstnanci. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „souhlasím“, „spíše souhlasím“, „spíše nesouhlasím“, „nesouhlasím“ a „nemohu posoudit“.

Tabulka 4.2: Jak se k současnému studiu staví Váš zaměstnavatel? (podíly odpovědí „souhlasím“ a „spíše souhlasím“ členěny podle kategorie vzdělání)

Možnosti odpovědí	Obory vzdělání			Celkem
	technické	ekonomické	ostatní	
Zaměstnavatel mi ochotně přizpůsobuje pracovní dobu podle potřeb studia	53%	56%	81%	63,0%
Zaměstnavatel se nezajímá o mé studium	28%	46%	35%	36,5%
Zaměstnavatel mě motivuje dokončit studium	35%	25%	43%	34,3%
Zaměstnavatel po mě vyžaduje doplnění studia	28%	16%	36%	26,5%
Zaměstnavatel mi placené studium částečně hradí	17%	8%	22%	15,5%
Zaměstnavatel ani neví o mém dálkovém studiu	15%	16%	7%	12,7%
N	60	63	58	181

Poznámka: Do vyhodnocení byli zahrnuti pouze respondenti, kteří jsou zaměstnanci.

Dálková forma vzdělávání spočívá převážně v samostatném studiu spojeném s 200–220 konzultačními hodinami během školního roku. Konzultační hodiny však mohou kolidovat a často se také překrývají s pracovní dobou žáků. V takovém případě je důležité, aby zaměstnavatelé měli pro žáky v dálkové formě pochopení a vycházeli jim dle dohody a potřeby vstříc. Ze 181 žáků a zároveň zaměstnanců jich 77 (tj. 43 %) uvedlo, že souhlasí s výrokem „zaměstnavatel mi ochotně přizpůsobuje pracovní dobu podle potřeb studia“, a dalších 37 z nich (20 %) spíše souhlasilo (dohromady 63 % kladných vyjádření).

Zatímco **vstřícnost zaměstnavatele vzhledem ke kolizi práce a studia**, resp. konzultačních hodin vyjádřilo až 81 % žáků ze zdravotnických a pedagogických profesí a shodně 81 % z respondentů z ostatních oborů vzdělání (převážně zdravotnických a pedagogických), žáci technických a ekonomických oborů označili tuto možnost pouze v 53 % a 56 % dotazníků.

Významný rozdíl v přístupu zaměstnavatelů k domluvě ohledně pracovní doby a studia vyjádřili v dotaznících také muži (55 %) a ženy (70 %).

Na druhou stranu 36 % žáků v dálkové formě při zaměstnání souhlasilo (24 %) či spíše souhlasilo (12 %) s výrokem, že **zaměstnavatel se vůbec o jejich studium nezajímá**. Tuto odpověď souhlasně označili ve větší míře respondenti ve věku do 30 let (téměř 47 %) a žáci ekonomických oborů (46 %).

Tabulka 4.3: Jak se k současnému studiu staví Váš zaměstnavatel? (podíly odpovědí „souhlasím“ a „spíše souhlasím“ členěny podle věku respondenta)

Možnosti odpovědí	Věk respondenta		Celkem
	do 30 let	30 let a více	
Zaměstnavatel mi ochotně přizpůsobuje pracovní dobu podle potřeb studia	57%	66%	62,6%
Zaměstnavatel se nezajímá o mé studium	47%	32%	36,9%
Zaměstnavatel mě motivuje dokončit studium	24%	39%	33,5%
Zaměstnavatel po mě vyžaduje doplnění studia	8%	36%	26,3%
Zaměstnavatel mi placené studium částečně hradí	7%	21%	15,6%
Zaměstnavatel ani neví o mém dálkovém studiu	13%	12%	12,3%
N	62	117	179

Poznámka: Do vyhodnocení byli zahrnuti pouze respondenti, kteří jsou zaměstnanci a měli vyplněný věk.

Někteří **zaměstnavatelé přímo vyžadují po svých zaměstnancích, aby si doplnili své vzdělání**. Možnost „souhlasím“ se v tomto případě vyskytla téměř ve 22 % odpovědí, dalších 5 % respondentů s výrokem, že po nich zaměstnavatel doplnění vzdělání požaduje, spíše souhlasilo. Velmi významné rozdíly se objevují v charakteristikách podle věku. Zatímco žáci v dálkové formě ve věku do 30 let označili požadavek zaměstnavatele na doplnění vzdělání pouze v 8 % případů, žáci nad 30 let pak v 36 %, a dokonce u nejstarší sledované skupiny (nad 40 let) se jedná o 47 % souhlasných odpovědí.

Podle výsledků se s požadavkem na doplnění studia ze strany zaměstnavatele také častěji setkali žáci v dálkové formě ostatních oborů vzdělání (převážně pedagogických a zdravotnických; 36 %) a technických a ti, kteří pracují na dobu určitou (38 %). Podobně tedy častěji zaměstnavatelé od svých pracovníků vyžadují doplnit si vzdělání v případě zdravotnických a pedagogických profesí (41 %).

Součástí baterie otázek zjišťujících vazby mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, který si právě doplňuje dálkově studium, byla i otázka, zda respondenty jejich **zaměstnavatel nějak motivuje dokončit studium**. Motivaci ze strany zaměstnavatele označilo možností „souhlasím“ 17 % a „spíše souhlasím“ dalších 17 % zaměstnaných žáků v dálkové formě. Výrok „zaměstnavatel mě motivuje dokončit studium“ souhlasně vnímá dokonce až 56 % žáků v dálkové formě doplňujících si střední vzdělání s výučním listem, naopak žáci navazujícího studia motivaci ze strany zaměstnavatele cítí podle výsledků šetření jen ve 26 % případů. Zaměstnavatelé také podle respondentů více motivují dokončit si vzdělání starší zaměstnance, neboť přítomnost motivace od zaměstnavatele uvedlo 38 % respondentů nad 30 let a z toho 43 % nad 40 let.

Zaměstnavatel má mnoho nástrojů, jak podnítit zaměstnance doplnit si vzdělání. V dotazníkovém šetření byla zjišťována pouze situace, že **zaměstnavatel zaměstnanci částečně jeho vzdělávání hradí**, pokud je placené. Jedná se již o specifickou možnost podpory ze strany zaměstnavatele, ale i tak tuto možnost pozitivně označilo téměř 16 % respondentů. Také v tomto bodě se projevují rozdíly mezi mladšími a staršími respondenty. Zatímco žáci v dálkové formě ve věku do 30 let označili v 6 %, že jim zaměstnavatel přispívá na placené vzdělávání, u 30letých a starších se tato odpověď vyskytla v 21 % případů. Také žáci ostatních a

technických oborů uvádí, že jim zaměstnavatel částečně hradí placené studium častěji (22 %, resp. 17 %) než je tomu u žáků ekonomických oborů (8 %).

Existuje také skupina respondentů (přibližně 12 %), jejichž zaměstnavatelé o jejich dálkovém vzdělávání nevědí. O důvodech této situace můžeme pouze spekulovat, z výsledků lze pouze vyčíst, že tuto odpověď častěji kladně označilo 17 % mužů a 8 % žen.

Přibližně čtvrtina respondentů uvedla, že po nich doplnění vzdělání jejich zaměstnavatel vyžaduje. V otázce případných benefitů třetina respondentů navíc konstatovala, že je zaměstnavatel motivuje úspěšně dokončit započaté dálkové vzdělávání, a konečně 15 % takových žáků dokonce přiznává, že jim zaměstnavatel dálkové studium alespoň částečně hradí, pokud je placené. Ve větší míře tyto odpovědi uváděli respondenti ze zdravotnických a pedagogických profesí, respondenti ve věkové skupině 30 let a více a žáci ostatních, popřípadě i technických oborů vzdělání. Přibližně 62 % zaměstnavatelů je podle respondentů také ochotných přizpůsobit jim pracovní dobu podle potřeb studia – a to významně více v případě žáků zdravotnických a pedagogických oborů vzdělání.

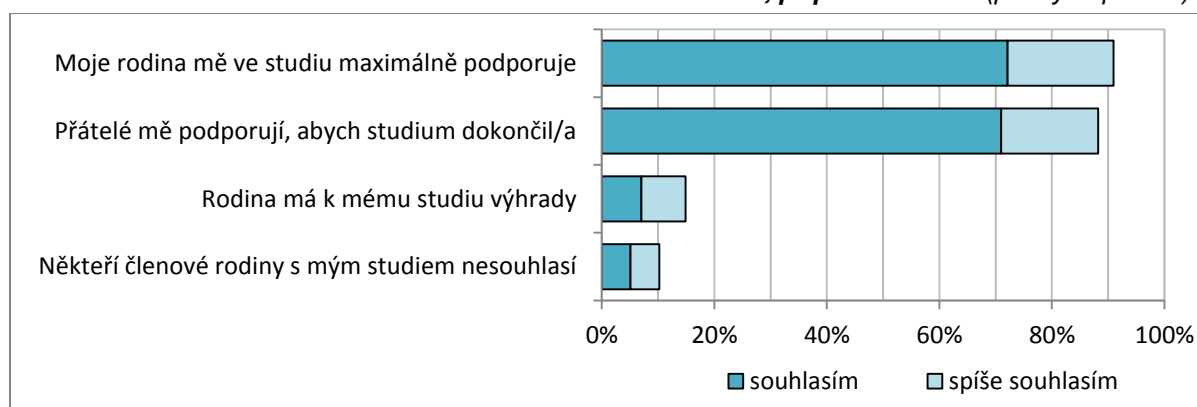
➤ Rodinné zázemí žáků v dálkové formě vzdělávání

Pro rozhodnutí vstoupit zpět do vzdělávání na střední škole v dálkové formě vzdělávání a hlavně pro následné úspěšné dokončení studia je nezbytné, aby uchazeč či žák cítil podporu hlavně ze strany své rodiny a popřípadě přátel.

Silnou podporu rodiny i přátel v otázce dálkového vzdělávání na střední škole a jeho úspěšného dokončení projevilo téměř 90 % respondentů, z toho přibližně 71–72 % souhlasilo a 17–19 % spíše souhlasilo s těmito výroky.

V menším zastoupení se však vyskytly i odpovědi odhalující i případnou disharmonii mezi žákem v dálkové formě a jeho rodinou. Přibližně 15 % respondentů cítí, že má **rodina k jejich vzdělávání výhrady**, a 10 % navíc uvádí, že **někteří členové rodiny s jejich studiem přímo nesouhlasí**. Významně častěji si na postoj rodiny k jejich dálkovému vzdělávání stěžují ženy (17 % vnímá výhrady ke studiu ze strany rodiny a 13 % se setkalo s nesouhlasem některého člena rodiny). Výhrady či nesouhlas ze strany rodiny uvedli častěji také zaměstnanci na dobu určitou, podnikatelé a žáci ekonomických oborů vzdělání.

Obrázek 4.3: Jak se k současnému studiu staví Vaše rodina, případně okolí? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 255. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „souhlasím“, „spíše souhlasím“, „spíše nesouhlasím“, „nesouhlasím“ a „nemohu posoudit“.

5. Cíle a očekávání účastníků dálkového vzdělávání

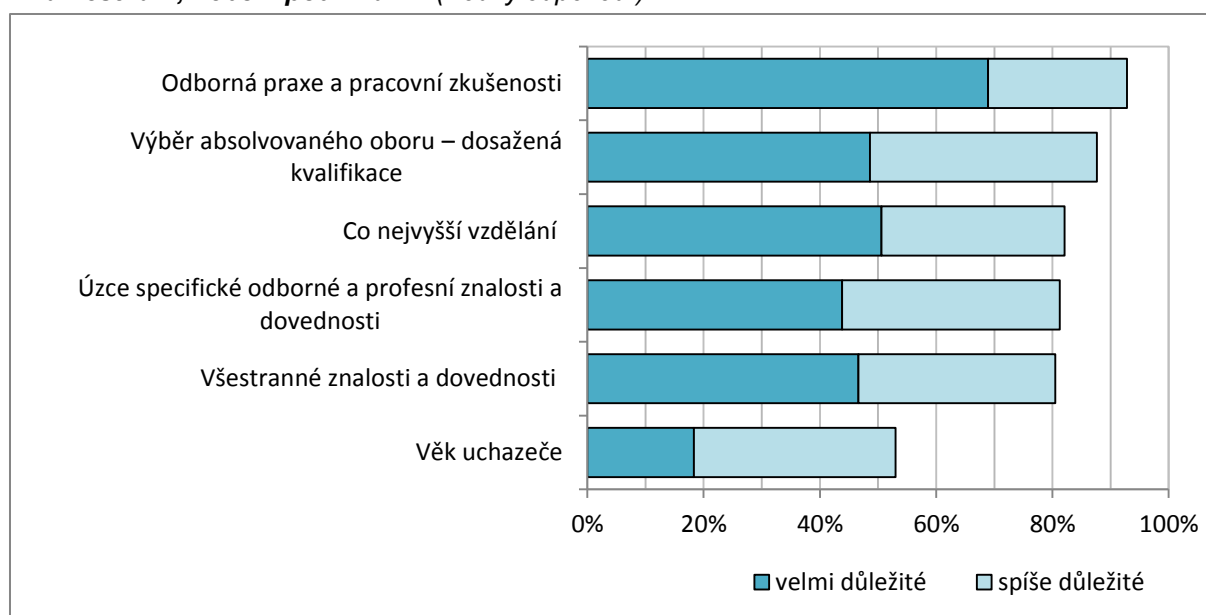
Představili jsme si důvody a motivaci respondentů pro opětovný vstup do dálkového vzdělávání na střední škole, pracovní a rodinné zázemí vytvářející podmínky pro vzdělávání, i spokojenost respondentů vzhledem k jejich aktuálnímu zaměstnání a k rozhodnutí dále se vzdělávat. Teď soustředíme pozornost převážně na názory respondentů na uplatnění na trhu práce obecně, ale převážně na jejich cíle a očekávání související s jejich současným formálním dálkovým vzděláváním.

➤ Názory respondentů k uplatnění na trhu práce

Většina žáků v dálkové formě vzdělání již má nějaké osobní zkušenosti se začleněním a působností na trhu práce – ať už jako zaměstnanci, nezaměstnaní, či podnikatelé, z dřívější doby či čerstvé, kladné či záporné – mohou tedy zainteresovaně vypovědět, co je podle nich a jejich zkušeností klíčem k úspěšnému uplatnění na trhu práce. Jejich názory totiž mohou podkrytí dílčí zjištění, která by mohla pomoci nasměrovat budoucí koncepční plány středního i celoživotního vzdělávání k lepší připravenosti účastníků na trh práce.

Přes skutečnost, že jsou mezi respondenty zastoupeny různorodé skupiny, které mají odlišné vzdělání, pracovní zkušenosti a zaměření, ale i věk nebo pohlaví, nelze ani u jedné z těchto skupin prokázat statisticky významný názorový rozdíl v důležitosti faktorů ovlivňujících uplatnění na trhu práce. Zjištěné údaje mají tedy univerzální charakter.

Obrázek 5.1: Co je podle respondentů důležité pro dobré uplatnění na trhu práce – ať už v zaměstnání, nebo v podnikání? (Podíly odpovědí)



Poznámka: N = 251.

Z šesti stanovených odpovědí označili respondenti jako nejvíce důležitý aspekt dobrého uplatnění na trhu práce mít dostatečnou **odbornou zkušenost a praxi v oboru**. Tuto možnost označilo jako velmi důležitou 69 % respondentů a dalších 24 % za spíše důležitou (dohromady **93 %**). Nejedná se přitom o ojedinělé zjištění. Důležitost praxe a získání praktických zkušeností v podobě zásadního faktoru pro dobré uplatnění na trhu práce byla zjištěna již dříve, například při šetření názorů pracovníků úřadů práce⁶ nebo při dotazování samotných zaměstnavatelů.⁷ V obou

⁶ Skácelová, P., Vojtěch, J. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: NÚOV, 2009, 33 stran.

⁷ Kalousková, P., Vojtěch, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný pohled*. Praha: NÚOV, 2008, 44 stran.

případech se však dotazování týkalo názorů na uplatnění a připravenost mladých absolventů středních škol. Šetření žáků v dálkové formě vzdělávání tedy ukázalo, že získání adekvátní odborné praxe je klíčovým aspektem při hledání práce také v případě starších a zkušenějších pracovníků.

Mezi další dva důležité aspekty úspěšného začlenění se na trh práce patří **výběr absolvovaného oboru** (dosažená odborná kvalifikace) a mít „**co nevyšší**“ vzdělání. Přitom získání potřebné **kvalifikace** je podle respondentů pro uplatnění na trhu práce **významnější** (49 % respondentů považuje tento aspekt za velmi důležitý a 39 % za spíše důležitý, tj. **88 %**). Možnost mít co nejvyšší vzdělání označilo jako velmi důležitou 51 % respondentů a spíše důležitou 31 % z řad žáků středních škol v dálkové formě vzdělávání (dohromady **82 %**).

Oba tyto faktory spolu úzce souvisí, neboť po ukončení formálního studia na střední škole absolvent získá jak odbornou kvalifikaci, tak určitý stupeň vzdělání. **Při volbě vzdělání však téměř vždy uchazeč upřednostňuje jeden z těchto aspektů před druhým.** Obzvláště v případech uchazečů, kteří již nějakou kvalifikaci a vzdělání mají a potřebují si tedy doplnit pouze jeden z těchto faktorů. Vyšší vzdělání může zatím zájemce získat pouze absolvováním studia ve škole, ovšem možnosti získání kvalifikace se stále rozšiřují. Pro takové účely se v České republice vedle rekvalifikací rozvíjí například národní soustava kvalifikací, která by měla rozšířit možnosti uznávání dílčích profesních kvalifikací samostatně uplatnitelných na trhu práce.

Mezi faktory, které ovlivňují uplatnění na trhu práce, byly respondentům předloženy také znalosti a dovednosti – rozděleny zvláště na **specifické profesní dovednosti** a **všestranné dovednosti**. V obou případech respondenti označili jejich důležitost v **80–81 %**. Oba tyto faktory jsou tedy pro uplatnění na trhu práce **stejně významné**.

Menší odchylky v odpovědích lze vysledovat podle zaměření oboru, který daní respondenti v současnosti dálkově studují. **Žáci technických oborů** označili osvojení úzce specifických odborných znalostí a dovedností jako mnohem důležitější faktor (v 87 %) pro uplatnění na trhu práce než zvládnutí všestranných (měkkých) dovedností, dokonce významnější než co nejvyšší vzdělání. Naopak **podle zkušeností žáků ekonomických oborů** je pro uplatnění na trhu práce důležitější ovládat spíše měkké dovednosti než znalosti úzce odborně zaměřené.

Vzhledem k charakteru respondentů byl mezi možnostmi odpovědí uveden také věk jako faktor ovlivňující uplatnění na trhu práce. Jako velmi důležitou tuto možnost uvedlo 18 % respondentů a spíše důležitou pak 35 %. V této souvislosti je zajímavé, že se v odpovědích nedá vysledovat statisticky významný rozdíl u této možnosti mezi respondenty rozlišenými podle věku.

Respondenti měli také možnost uvést jiné faktory důležité pro uplatnění na trhu práce. Tuto možnost využila však méně než 3 % respondentů. Mezi odpověďmi se objevily například chuť pracovat a nutnost mít konexe.

Tabulka 5.1: Co je podle respondentů důležité pro dobré uplatnění na trhu práce – ať už v zaměstnání, nebo v podnikání? (Podíly odpovědí „velmi důležité“ a „spíše důležité“ členěny podle oboru vzdělání)

Možnosti	Celkem	Obory		
		technické	ekonomické	ostatní
Odborná praxe a pracovní zkušenosti	92,8%	94%	88%	97%
Výběr absolvovaného oboru – dosažená kvalifikace	87,6%	86%	81%	97%
Co nejvyšší vzdělání	82,1%	81%	79%	87%
Úzce specifické odborné znalosti a dovednosti	81,3%	87%	70%	88%
Všestranné znalosti a dovednosti	80,5%	81%	74%	87%
Věk uchazeče	53,0%	61%	44%	56%
N	251	79	94	78

➤ Cíl vzdělání žáků v dálkové formě vzdělávání

Ať už měli a mají žáci dálkového studia jakékoli důvody a motivaci pro své vzdělávání, jejich společným cílem je úspěšné absolvování, po němž získají doklady (výuční list / maturitu) potvrzující dosažení vzdělání a získání kvalifikace. Podle zkušeností a názorů respondentů jsou pro dobré uplatnění na trhu práce důležité oba aspekty, i když dosažená odborná kvalifikace má z tohoto pohledu přece jen trochu větší význam. Při volbě dalšího vzdělávání však téměř vždy uchazeči upřednostňují pouze jeden z těchto cílů. Otázkou tedy zůstává, zda **uchazeči vstupují do dálkového studia častěji s cílem doplnit si či získat kvalifikaci, nebo naopak spíše s cílem zvýšit si vzdělání?**

Na podobnou otázku jsme se proto zeptali také v rámci uskutečněného dotazníkového šetření. Z celkových výsledků šetření vyplývá, že **71 %** respondentů začalo dálkově studovat hlavně proto, aby **získali certifikát o dosažení vzdělání**. Naopak **19 %** respondentů uvedlo jako hlavní cíl svého dalšího vzdělávání **získání odborné kvalifikace**, tzn. znalosti a dovednosti v oboru. V 8,5 % získaných dotaznicích byly uvedeny jako hlavní důvod obě tyto možnosti (i přes pokyn, že se má vybrat pouze jedna varianta). V malé míře (1,2 %) se objevila také odpověď jiný důvod, kde respondenti uvedli cíl přihlásit se na vysokou školu.

Tabulka 5.2: Jaký je hlavní cíl vašeho vzdělávání v dálkové formě? (podíly odpovědí)

Možnosti odpovědi	Celkem		Kategorie vzd.			Obor vzdělání			Dosažené vzd.		
	Počet	Podíl	H	M	L5	TECH	EKO	OST	ZV	VL	MZ
Získat především certifikát (výuční list, maturitu)	176	71,3%	68%	69%	74%	71%	79%	63%	84%	70%	36%
Získat odbornou kvalifikaci (znalosti a dovednosti v oboru)	47	19,0%	23%	24%	15%	17%	13%	28%	5%	20%	64%
Součet	223	90,3%	90%	92%	89%	88%	92%	91%	90%	90%	100%
Získat certifikát a odbornou kvalifikaci	21	8,5%	10%	4%	11%	12%	7%	7%	7%	10%	0%
Jiné	3	1,2%	0%	3%	0%	0%	1%	3%	3%	1%	0%
N	247	100,0%	31	93	123	82	89	76	58	175	14

Poznámka: Respondenti měli vybrat jako odpověď pouze jednu z možností „chci získat především certifikát (výuční list, maturitu)“, „chci získat hlavně odbornou kvalifikaci (znalosti a dovednosti v oboru)“ a „jiná možnost“.

TECH = technické obory, EKO = ekonomické obory, OST = ostatní obory; ZV = základní vzdělání, VL = střední vzdělání s výučním listem, MZ = střední vzdělání s maturitou a vyšší.

Cíle žáků v dálkové formě vzdělávání se však mohou lišit například podle toho, jaké mají nejvyšší dosažené vzdělání nebo jaké vzdělání právě absolvují. Následující tabulka obsahuje informace o tom, jak respondenti odpovídali v případě dotazu na hlavní cíl jejich studia v členění právě podle jejich dosaženého vzdělání nebo studovaného oboru a kategorie vzdělání.

Největší rozdíly v odpovědích respondentů lze vysledovat podle jejich doposud dosaženého vzdělání. V případě žáků dálkové formy vzdělávání, kteří mají zatím jen základní vzdělání, je hlavním cílem získání výučního listu nebo maturity (84 %), naopak žáci, kteří již v minulosti absolvovali střední vzdělání s maturitní zkouškou (jedná se však pouze o vzorek 14 respondentů), označili jako hlavní důvod jejich dalšího vzdělávání v dálkové formě získání odborné kvalifikace (64 %).

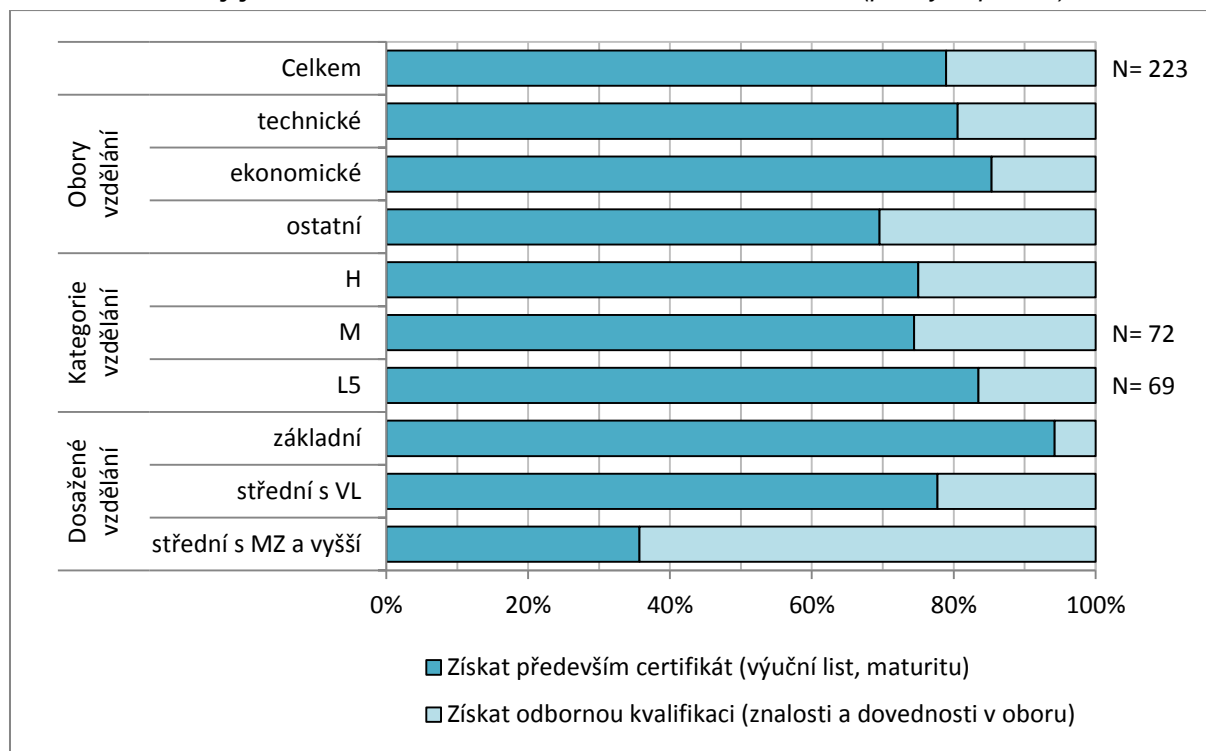
S cílem získat hlavně certifikát o dokončeném vzdělání vstoupili do dálkového studia ve větším počtu (v 74 %) také žáci nástavbového studia (ve srovnání se žáky oborů kategorií M a H) a také žáci ekonomických oborů (v 79 %) – ve srovnání s technickými obory a obory zdravotnickými, pedagogickými a gastronomickými.

Větší rozdíly lze nalézt také z hlediska věku žáků. Žáci ve věku do 29 let odpověděli ve více než 80 % případů, že jejich hlavním cílem je získat maturitu či výuční list. Ve věkové skupině 30–

39 let tuto variantu označilo už jen 68 % respondentů a ve věku nad 40 let pak 62 %. Z hlediska pohlaví se nevyskytly žádné výraznější odchylky v odpovědi.

Obrázek 5.2 pak zobrazuje výsledky pouze u respondentů, kteří vybrali jen jednu z možností „chci získat především certifikát (výuční list, maturitu)“ a „chci získat hlavně odbornou kvalifikaci (znalosti a dovednosti v oboru)“.

Obrázek 5.2: Jaký je hlavní cíl vašeho vzdělávání v dálkové formě? (podíly odpovědí)



Poznámka: Graf obsahuje hodnoty pouze za respondenty, kteří uvedli jako odpověď buď možnost „chci získat především certifikát (výuční list, maturitu)“, nebo „chci získat hlavně odbornou kvalifikaci (znalosti a dovednosti v oboru)“.

Výsledky šetření ukazují, že lidé vstupují zpět do formálního vzdělávání na středních školách mnohem častěji z důvodu získání pro ně potřebného dokladu (maturity či výučního listu) než kvůli získání odborné kvalifikace. Výrazněji se jedná o žáky nástavbového studia, v ekonomických oborech vzdělání, o uchazeče se základním vzděláním a v mladém věku.

➤ Očekávání žáků z pohledu získaných znalostí a dovedností

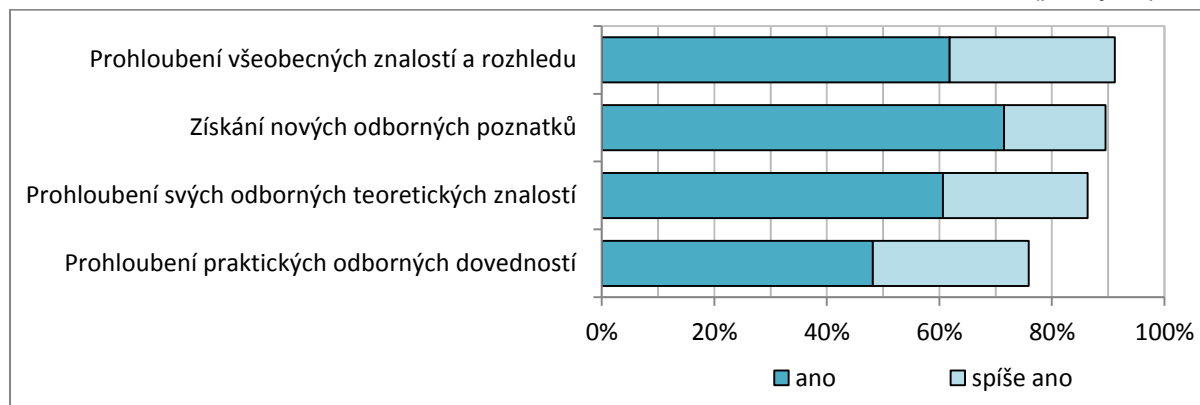
Kromě dosaženého vzdělání a získané kvalifikace nabydou žáci dálkového studia samozřejmě také nové znalosti a dovednosti – ať už praktické, odborné, či všestranné. Vzhledem k tomu, že do dálkového studia se uchazeči hlásí převážně již s nějakou pracovní zkušeností, lze předpokládat, že každý z nich má jiná **očekávání, co nového se během studia naučí**.

Oslovení respondenti jako účastníci dálkového středoškolského vzdělávání od svého studia očekávají přidanou hodnotu ve formě mixu všeobecných, odborných i praktických poznatků. Přitom častěji očekávají spíše získání nových odborných poznatků a prohloubení svého všeobecného rozhledu („měkkých“ znalostí) než prohloubení praktických dovedností. Což odpovídá charakteru vzdělání a přípravy žáků na středních školách.

Z hlediska očekávání, co člověku absolvování dálkového studia přinese, lze vyčlenit respondenty studující technické obory, kteří od svého vzdělávání očekávají více nabytí odborných poznatků než všeobecných. Podobná očekávání mají také žáci středního vzdělání, jehož výstupem je výuční list (kategorie vzdělání H).

Naopak žáci ekonomických oborů vzdělání nebo žáci oborů středních škol zakončených maturitou (ať už čtyřleté odborné, nebo nástavbové) očekávají od svého dalšího vzdělávání spíše prohloubení všeobecných znalostí a celkového rozhledu. Podrobnější údaje uvádí následující graf a tabulka.

Obrázek 5.3: Co očekáváte od absolvování současného studia na střední škole? (podíly odpovědí)



Poznámka: Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

Tabulka 5.3: Co očekáváte od absolvování současného studia na střední škole? (podíly odpovědí „ano“ a „spíše ano“ členěny podle oboru a kategorie vzdělání)

Možnosti odpovědí	Celkem	Obory vzdělání			Kategorie vzdělání		
		technické	ekonomické	ostatní	H	M	L5
Prohloubení všeobecných znalostí a rozhledu	91%	93%	90%	91%	90%	91%	91%
Získání nových odborných poznatků	90%	95%	78%	97%	100%	89%	87%
Prohloubení svých odborných teoretických znalostí	86%	94%	78%	88%	90%	87%	85%
Prohloubení praktických odborných dovedností	76%	87%	60%	83%	87%	79%	71%
N	249	82	91	76	31	94	124

Poznámka: Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“ a „ne“.

6. Spokojenost a problémy v průběhu dálkového vzdělávání

➤ Zhodnocení průběhu studia

Očekávání žáků od dalšího vzdělávání však nemusí plně korespondovat s reálným stavem. V této kapitole se podíváme, jak žáci předposledních ročníků středních škol v dálkové formě vzdělávání hodnotí průběh studia, nebo alespoň některé jeho aspekty a vytvořené podmínky.

Velkou spokojenost s tím, **co se v rámci studia doposud naučili**, vyjádřilo v dotazníkovém šetření 26 % žáků, dalších 62 % z nich pak je spíše spokojeno. Zbýlých 12 % respondentů pak dosavadní náplň studia hodnotí spíše negativně. Detailnější pohled na spokojenost s náplní dosavadního dálkového studia podle jednotlivých socioekonomických skupin přibližuje tabulka 6.1. Je však potřebné poznamenat, že výraznější rozdíly mezi jednotlivými skupinami respondentů mohou být zkrasleny důsledkem malého počtu dotázaných v dané skupině.

Větší spokojenost s tím, co se zatím v průběhu studia naučili, vyjádřili žáci technických a ostatních oborů vzdělání (hlavně zdravotnických a pedagogických), v kontrastu se žáky ekonomických oborů, kteří možnost spíše nespokojen či nespokojen uvedli v 21 % dotazníků.

Podobně existují rozdíly mezi žáky nástavbového studia, kteří uvedli spíše záporné hodnocení v 17 % případů, a žáky středního odborného vzdělání s maturitou nebo výučním listem.

Naopak spokojenost s dosavadním studiem, či spíše s jeho obsahem, není významně spojená ani s věkem ani s pohlavím žáků v dálkové formě vzdělávání.

Tabulka 6.1: Jste zatím spokojen s tím, co jste se v rámci studia doposud naučil? (podíly odpovědí)

Kategorie		Velmi spokojen	Spíše spokojen	Součet	N
Celkem		26%	62%	88%	255
Věk respondenta	do 24 let	30%	59%	89%	37
	25–29 let	26%	54%	80%	50
	30–39 let	23%	66%	90%	124
	nad 40 let	31%	64%	95%	39
Pohlaví respondenta	žena	25%	65%	90%	134
	muž	28%	60%	88%	114
Postavení na trhu práce	zaměstnanec na dobu určitou	23%	73%	95%	40
	zaměstnanec na dobu neurčitou	29%	60%	89%	141
	podnikatel	20%	71%	91%	35
	jiné	23%	51%	74%	35
Dosažené vzdělání	základní	35%	60%	95%	60
	střední s VL	24%	61%	86%	181
	střední MZ a vyšší	14%	79%	93%	14
Kategorie současného vzdělání	střední s VL (H)	55%	45%	100%	31
	střední odborné s MZ (M)	27%	65%	92%	98
	nástavbové studium (L5)	19%	63%	83%	126
Obor současného vzdělání	technické obory	35%	55%	90%	82
	ekonomické obory	15%	64%	79%	95
	ostatní obory	31%	67%	97%	78

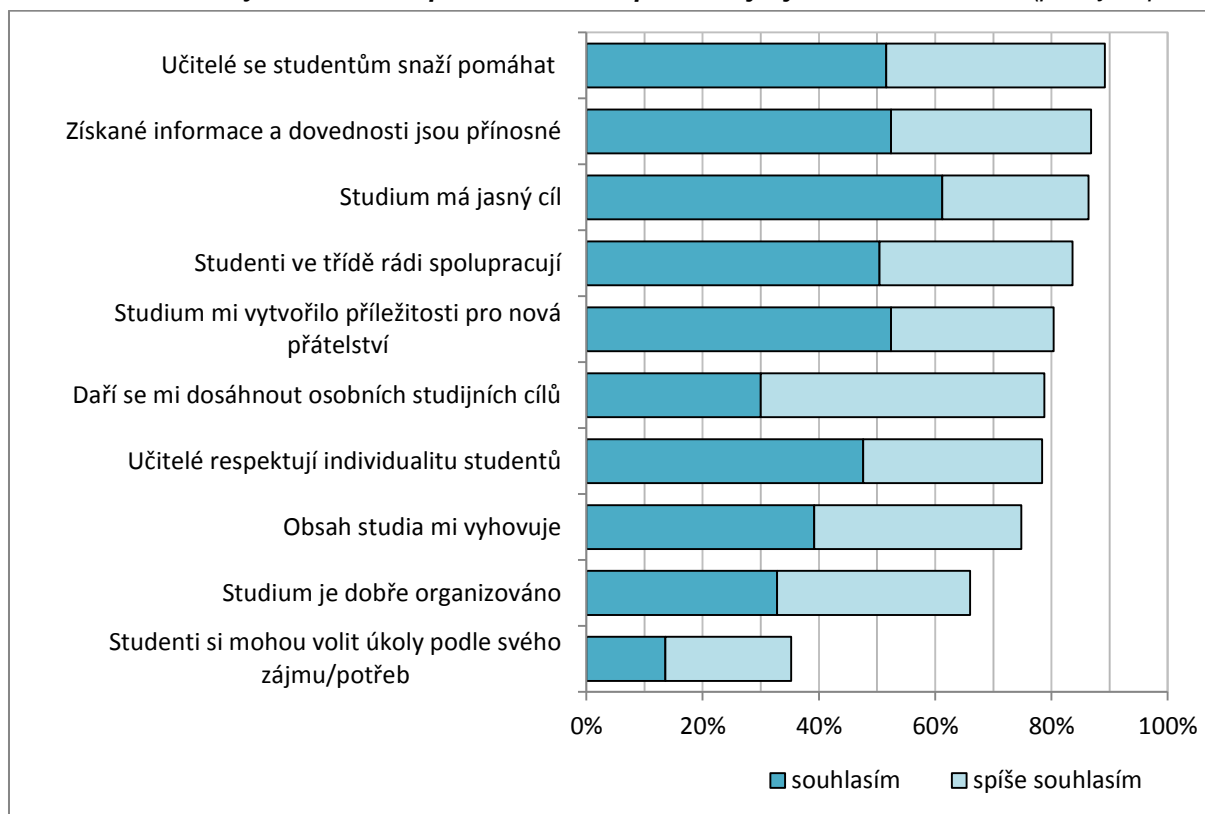
Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny hodnoty za respondenty, kteří nevyplnili údaje pro příslušné kategorie členění. VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkoušku.

Obsah vzdělávání však není jediným kritériem, podle kterého byla zjišťována spokojenost žáků v dálkové formě se vzděláváním. Dotazník obsahoval také baterii výroků vztahující se k podmínkám vytvořeným školou, učiteli i samotnými žáky, s kterými mohli respondenti souhlasit, spíše souhlasit, spíše nesouhlasit či nesouhlasit.

Nejdříve se podívejme na zhodnocení položek souvisejících s obsahem a průběhem studia. Nejvíce, a to celých 61 % respondentů souhlasilo a dalších 25 % spíše souhlasilo (dohromady 86 %) s tím, že probíhající dálkové **vzdělání má jasný cíl**. Téměř 87 % žáků dálkové formy se také shodlo (přitom 52 % souhlasilo a 34 % spíše souhlasilo), že **získané informace a dovednosti jsou pro ně přínosné**. Vzhledem k tomu, že respondenti mají velká očekávání z pohledu získaných znalostí a dovedností během dálkového vzdělávání, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, lze usuzovat, že je studium ve velké míře koncipováno v potřebném rozsahu či kvalitě a v souladu s cíli a očekávanými žáky v dálkové formě vzdělání.

Naopak menší podporu získala prohlášení dotýkající se vhodnosti obsahu studia a jeho organizace. Přibližně 75 % respondentů souhlasilo nebo spíše souhlasilo s tím, že jim **obsah studia vyhovuje**, a 66 % pak kladně hodnotilo **dobrou organizaci studia**. Spokojenost s celkovou náplní a organizací dálkového studia je tedy ze strany respondentů nižší než v případě hodnocení získání potřebných a přínosných znalostí a dovedností.

Obrázek 6.1: Jak byste zhodnotil průběh studia a podmínky vytvořené ve škole? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 250. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“, „ne“ a „nemohu posoudit“.

Při vzdělávání hrají velkou roli také pedagogové a jejich přístup k žákům. Tento aspekt vnímají žáci v dálkové formě velmi kladně, 89 % z nich se přiklonilo k výroku, že se jim učitelé snaží pomáhat, a 78 % pak oceňuje učitele za jejich individuální přístup k žákům. Vztahy mezi žáky a jejich pedagogy jsou z pohledu respondentů tedy velmi příznivé a vstřícné.

Studijní atmosféru doplňují také samotní žáci. V případě dálkového vzdělávání 50–52 % respondentů souhlasí a 28–33 % spíše souhlasí, že žáci ve třídě rádi spolupracují a že jim studium vytvořilo příležitosti pro nová přátelství. Tento fakt je vzhledem k omezenému počtu konzultačních hodin a náročnosti vzdělávání velmi příznivý.

Více kriticky než ke spolužákům a učitelům jsou respondenti sami k sobě, neboť pouze 30 % z nich souhlasilo, že se jim daří dosáhnout svých osobních studijních cílů, avšak dalších 49 % s výrokem spíše souhlasí.

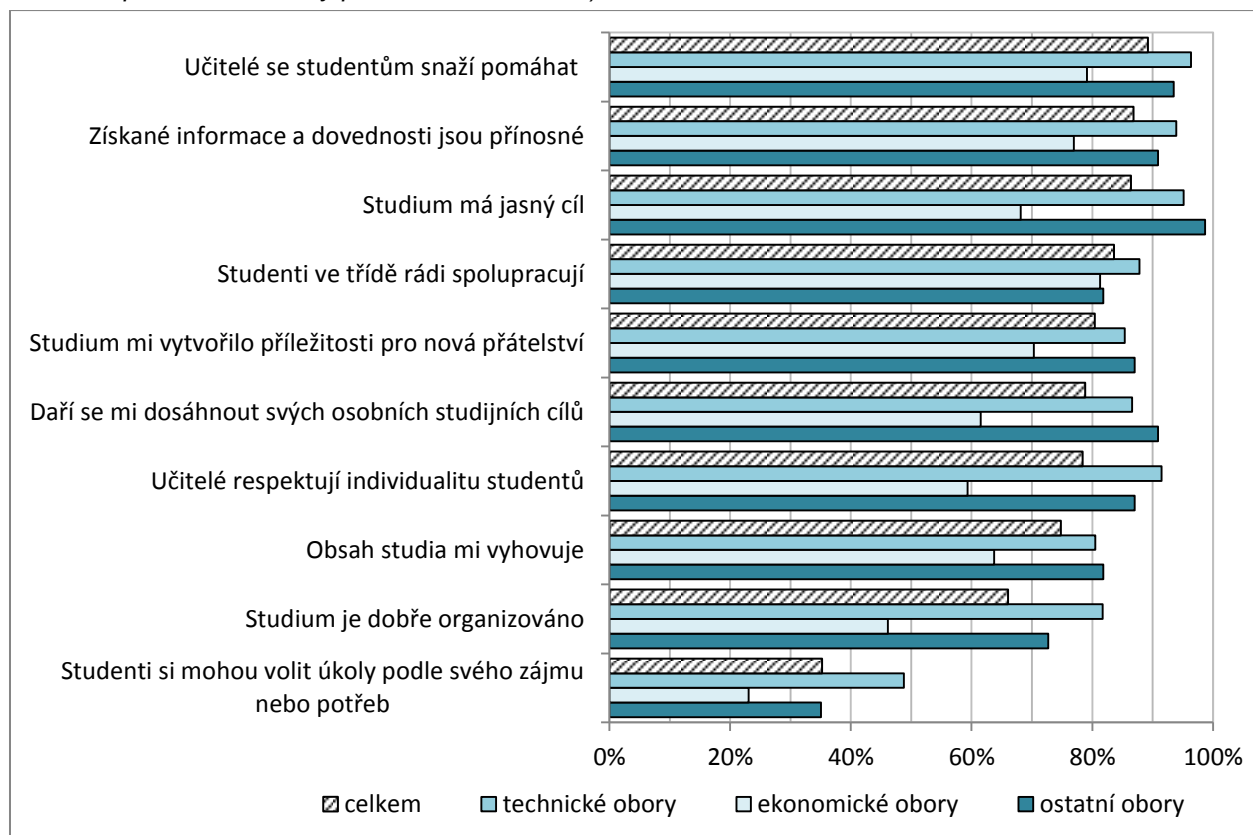
Rozdíly v názorech mezi jednotlivými socioekonomickými skupinami respondentů na obsah a průběh vzdělávání v dálkové formě se výrazněji neliší. Pouze v případě zaměření vzdělání žáků v dálkové formě se výrazně vyčleňují ekonomické obory, jejichž žáci se s předloženými prohlášeními ztotožnili v mnohem menší míře než ti z technických a ostatních oborů vzdělání (viz obrázek 6.2).

Obecně lze říci, že respondenti jsou v hodnocení dálkového studia, jeho podmínek a přístupu učitelů, popř. spolužáků, pozitivní, neboť s téměř všemi předloženými položkami souhlasili či spíše souhlasili ve více než 75 % případů. Jen možnost týkající se dobré organizace studia kladně hodnotilo jen 66 % žáků v dálkové formě vzdělávání.

Významně horší názor na současné dálkové vzdělávání než ostatní respondenti mají žáci ekonomických oborů, zvláště v hodnocení cíle a organizace studia, individuálního přístupu učitelů k žákům a dosažení vlastních cílů.

Baterie otázek obsahovala také velmi specifickou možnost, a to otázku, zda si žáci mohou volit úkoly podle svého zájmu nebo potřeb. Většina žáků v dálkové formě se vzdělává při zaměstnání, a mohli by tedy některé školní úkoly splnit třeba v rámci své práce. Tuto variantu připustilo asi 35 % respondentů, přitom muži tuto možnost označili kladně ve 44 %, žáci technických oborů v 49 % a žáci středního vzdělání s výučním listem dokonce v 61 % odpovědí.

Obrázek 6.2: Jak byste zhodnotil průběh studia a podmínky vytvořené ve škole? (podíly odpovědí „ano“ a „spíše ano“ členěny podle oboru vzdělání)



Poznámka: N = 250. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „ano“, „spíše ano“, „spíše ne“, „ne“ a „nemohu posoudit“.

➤ **Problémy a překážky vnímané žáky v dálkové formě vzdělání**

Již dříve jsme si představili postoje zaměstnavatele, rodiny a přátel k dálkovému studiu respondentů, teď bude pozornost soustředěna na konkrétní překážky a komplikace, s kterými se žáci v rámci studia setkávají. Opětovný vstup do vzdělávání s sebou totiž přináší řadu problémů vyplývajících ze střetu mezi novou rolí žáka a dalšími rolami, např. role zaměstnance, rodiče, živitele rodiny apod. Zeptali jsme se proto žáků v dálkové formě vzdělání na střední škole, zda a jak je ovlivňují některé problémy a překážky.

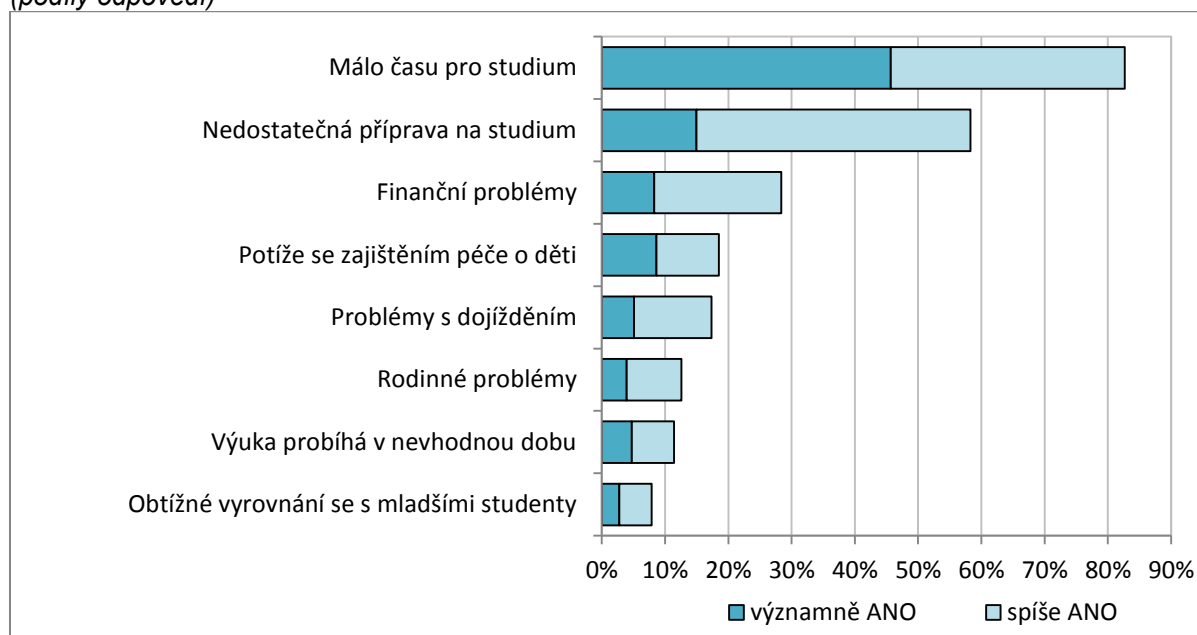
Dominantním problémem, který provází žáky v dálkové formě napříč jejich socioekonomickými rozdíly, je **nedostatečné množství času pro studium**. Téměř 46 % respondentů uvedlo, že je nedostatek času pro studium významně omezuje v jejich dálkovém vzdělávání, a dalších 37 % tuto možnost označilo jako spíše omezující (dohromady 83 %).

O něco méně žáků v dálkové formě, a to 58 %, vidí jako omezující překážku také **nedostatečnou přípravu na studium**. V tomto problému hraje určitou roli také to, co daný respondent studuje. Zatímco překážku v podobě nedostatečné přípravy na studium vidí 67 % žáků technických a 64 % žáků ekonomických oborů vzdělání, žáci ostatních oborů (a to převážně zdravotnických a pedagogických) tuto komplikaci označili ve 42 % odpovědí. Častěji vyjádřili nedostatečnou přípravu jako omezující překážku také žáci nástavbových oborů (v 70 % dotazníků) a muži (67 %).

Více než čtvrtina respondentů (28 %) vidí překážku pro své dálkové studium také ve **finančních problémech**, ať už jde o finanční náročnost související s poplatky za studium, nebo případně o nižší příjem z důvodu dálkového vzdělávání. Častěji se s finančními problémy v průběhu dálkového vzdělávání setkají žáci ekonomických oborů vzdělání (43 %), žáci kategorie M (střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou; 38 %) a ženy (33 %). Ve zvýšeném počtu přiznali finanční problémy jako omezující překážku při dálkovém vzdělávání také nezaměstnaní nebo osoby na mateřské a rodičovské dovolené (44 %) a zaměstnanci se smlouvou na dobu určitou (35 %).

Role žáka se často střetává také s rolí rodiče. **Potíže při zajištění péče o děti** uvedlo jako omezující překážku necelých 19 % dotázaných, přitom se s tímto problémem potýká podle výsledků 23 % žen a 35 % osob nezaměstnaných či na rodičovské a mateřské dovolené.

Obrázek 6.3: Jak Vás omezují případně problémy a překážky v průběhu současného vzdělávání? (podíly odpovědí)



Poznámka: N = 254. Respondent u každé odpovědi volil mezi možnostmi „významně ANO“, „spíše ANO“, „spíše NE“ a „významně NE“.

Síť středních škol je v České republice celkem hustá, avšak ne každá škola poskytuje vzdělávání v jiné než denní formě a navíc v potřebném oboru vzdělání. Uchazeči proto někdy volí vzdělávání na střední škole i ve vzdálenějších místech. Dálková forma vzdělávání je právě uzpůsobena tak, aby žák nemusel dojíždět na výuku pravidelně, ale jen na konzultační hodiny. Přesto překážku ve vzdělávání představuje pro 17 % respondentů **dojíždění či doprava do školy** nebo do místa, kde se uskutečňují konzultační hodiny.

V menším počtu (téměř 13 %) se žáci v dálkové formě potýkají při svém vzdělávání také s rodinnými problémy, a to hlavně ženy (16 %), a s pro ně nevhodnou dobou výuky (11 %). Někteří hlavně starší žáci v dálkové formě vidí jako překážku i svůj věkový rozdíl, ale jedná se spíše o okrajový problém.

Největší překážku v dálkovém vzdělávání představuje pro všechny respondenty jednoznačně málo času, popřípadě i nedostatečná příprava na studium. Více než čtvrtina respondentů se také potýká s finančními problémy v průběhu studia.

Při srovnání odpovědí mezi ženami a muži vyjde, že zatímco ženy se častěji než muži potýkají spíše s finančními a rodinnými problémy spojenými i s péčí o děti, muži vidí častěji než ženy překážky právě v nedostatku času a přípravy.

Tabulka 6.2: Jak Vás omezují případně problémy a překážky v průběhu současného vzdělávání? (podíl odpovědí „významně ANO“ a „spíše ANO“ členěny podle pohlaví a kategorie vzdělání)

Možnosti odpovědi	Celkem	Pohlaví		Kategorie vzdělání		
		ženy	muži	H	M	L
Málo času pro studium	82,7%	79%	86%	74%	77%	90%
Nedostatečná příprava na studium	58,3%	51%	67%	55%	45%	70%
Finanční problémy	28,3%	33%	22%	16%	38%	24%
Potíže se zajištěním péče o děti	18,5%	23%	12%	13%	22%	17%
Problémy s dojížděním	17,3%	17%	18%	26%	18%	14%
Rodinné problémy	12,6%	16%	9%	6%	15%	12%
Výuka probíhá v nevhodnou dobu	11,4%	11%	12%	19%	7%	13%
Obtížné vyrovnání se s mladšími žáky	7,9%	8%	8%	0%	10%	8%
N	254	133	114	31	98	125

Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny hodnoty za respondenty, kteří nevyplnili údaje pro příslušné kategorie členění.

7. Dokončené vzdělání a volba oboru pro dálkové vzdělávání

Žáci v dálkovém vzdělávání tvoří rozmanitou směs jedinců s odlišnou vzdělávací historií. Někteří již mají dokončené středoškolské vzdělání, ale potřebují si doplnit kvalifikaci o jiný obor nebo dosáhnout vyšší úrovně vzdělání. Někteří se vrací do vzdělávání, protože se v minulosti na střední škole vůbec nevzdělávali nebo učení či studium předčasně opustili. V tabulce 7.1 je pak pro přehled uvedeno, jaké obory mají respondenti z dotazovaného vzorku absolvovány.

Dotazy na vzdělávací historii žáků dálkového vzdělávání byly také součástí dotazníku, a to ve dvou hlavních tematických celcích. První se soustředil na dřívější vzdělávání, konkrétně na důvody, proč současní žáci v dálkové formě nezískali vzdělání, o které nyní usilují, již dříve v rámci počátečního vzdělávání. Druhá linie se zaměřovala na současné dálkové vzdělávání, na důvody volby oboru a spokojenost s ním.

Tabulka 7.1: Počet a podíl respondentů (členěno podle respondentova dosaženého vzdělání a jeho zaměření)

Dosažené vzdělání	Střední vzdělání				Základní vzdělání
	s vyučením	s maturitou a vyšší	celkem	podíl	
Neuvedeno	47	2	49	25%	
Strojírenství	25		25	13%	
Gastronomie a hotelnictví	21	1	22	11%	
Stavebnictví	19		19	10%	
Obchod	16	1	17	9%	
Oděvnictví	13	1	14	7%	
Elektrotechnika	12	1	13	7%	
Celkem	181	14	195	100%	60
Podíl	71,0%	5,5%			23,5%

Poznámka: V tabulce jsou uvedeny informace pouze pro nejvíce zastoupená zaměření. Celkový součet tedy není souhrnem jednotlivých řádků.

➤ Důvody přechodu na pracovní trh

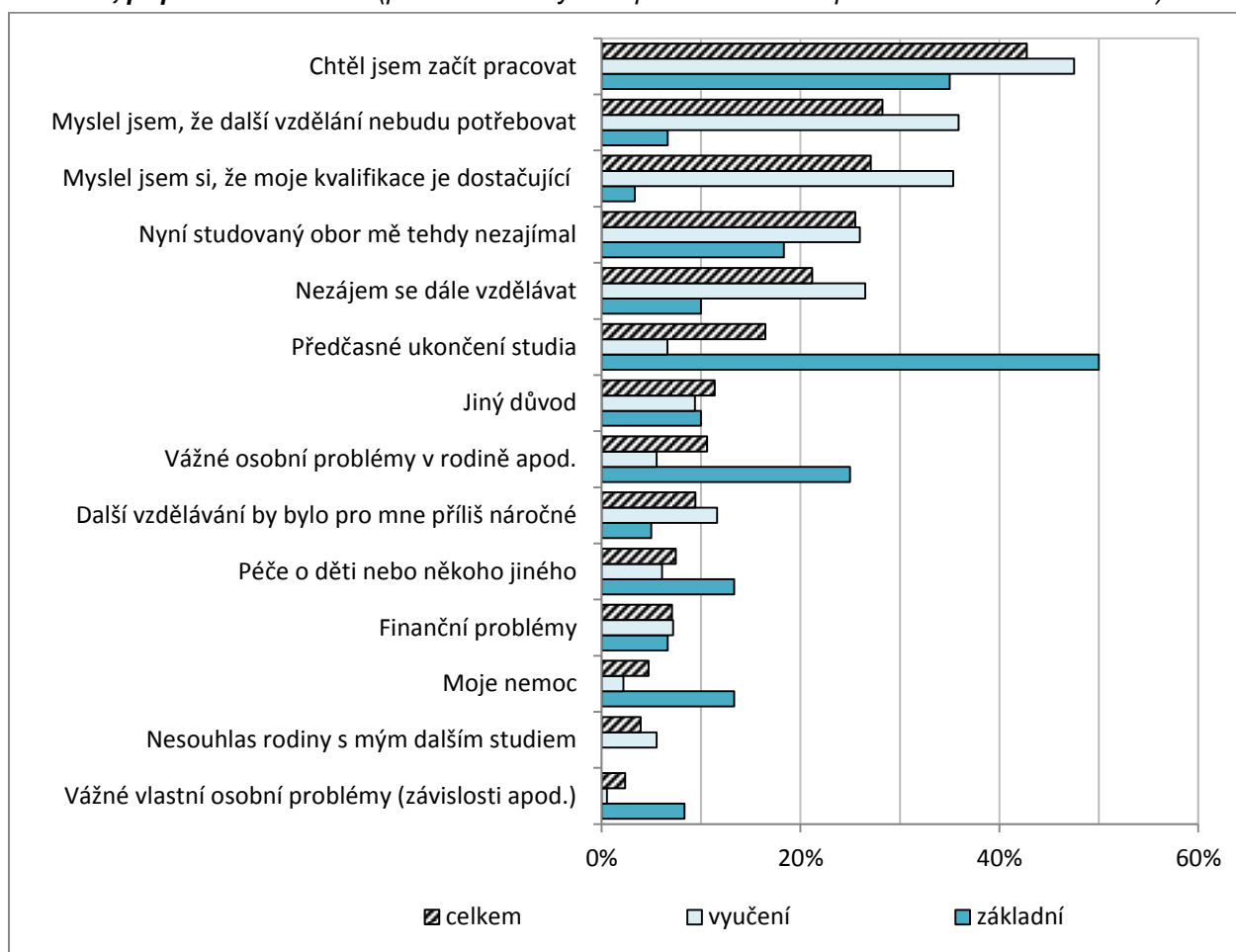
Nejčastěji uváděným důvodem respondentů pro přestup na trh práce (v minulosti) se stala **touha a chuť začít pracovat**, kterou uvedlo 43 % respondentů. Muži tuto možnost označili ve 48 % případů (ženy 37 %) a žáci v současnosti si doplňující nástavbové vzdělání dokonce v celé polovině (50 %) dotazníků.

Další dva důvody jsou si velmi podobné a označilo je téměř shodně 27 % a 28 % respondentů. Dnes dálkově se vzdělávající žáci v minulosti nepokračovali ve studiu, ale vstoupili na trh práce, také proto, že **považovali své vzdělání za dostačující a nepředpokládali, že budou další vzdělávání potřebovat**. To samozřejmě souvisí také s rozvojem potřeb trhu práce, větší náročností na kvalifikovanost zaměstnanců a získáváním nových znalostí a dovedností v technologickém vývoji. K těmto prohlášením se přiklonili ve větší míře opět žáci současného nástavbového studia (38–39 %) nebo s dosaženým středním vzděláním s výučním listem (35–36 %) a respondenti ve věkové skupině 30–39 let.

Více než 25 % respondentů vidí jako důvod, proč nyní studovaný obor neabsolvovali dříve v denním studiu, skutečnost, že je **dříve tento obor nezajímá**. Uvedli tak hlavně žáci dálkové formy vzdělávání v technických (28 %) a ostatních (zdravotnických, pedagogických a sociálních; 32 %) oborech vzdělání.

Výčet hlavních důvodů, proč respondenti v minulosti nepokračovali ve svém denním vzdělávání, končí v případě současných žáků nástavbového studia (29 %) a respondentů s dokončeným středním vzděláním s výučním listem (27 %) u důvodu „**neměl jsem zájem se dále vzdělávat**“, který souhrnně uvedlo 21 % dotázaných.

Obrázek 7.1: Proč jste nezískal vzdělání, o které nyní usilujete, v denním studiu (vyučení) po základní, příp. střední škole? (podíl zaškrtnutých odpovědí v členění podle dosaženého vzdělání)



Poznámka: N = 255. Respondent měl možnost označit více než jednu odpověď.

Další důvody jsou ve větší míře spjaty spíše s respondenty, kteří mají zatím dosažen pouze základní stupeň vzdělání a dřívější **vzdělávání předčasně ukončili**. Předčasný odchod ze vzdělávání byl jako příčina v baterii otázek přímo jmenován a uvedlo jej 50 % respondentů se základním vzděláním, 42 % respondentů v současnosti si doplňujících střední vzdělání s výučním listem (kategorie H) a 19 % respondentů doplňujících si dálkově střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M).

Respondenti se základním vzděláním uváděli často jako důvod ukončení vzdělání také vážné **osobní a rodinné problémy** (25 %), **péči o dítě či jiného člena rodiny** (13 %) a svoje **zdravotní problémy** (13 %).

Mezi odpověďmi se objevily také obavy, že další vzdělání by pro respondenta bylo příliš náročné (9 %) a problematické vzhledem k jeho finanční situaci (7 %), přitom oba důvody uváděli častěji muži než ženy. Ojedinele také respondenti uváděli, že jejich rodina nesouhlasila s jejich dalším studiem nebo že měli vážné vlastní osobní problémy (např. závislost).

Přes 11 % respondentů také využilo možnosti uvést jiný, v dotazníku neuvedený důvod, který je vedl k ukončení nebo nepokračování denního vzdělávání. Mezi těmito odpověďmi lze vysledovat další přibližně tři příčiny. Jednou je neúspěch při přijímacím řízení, někteří respondenti dokonce uvedli, že dostali špatné doporučení od školy a učitele. V další skupině jsou důvody související s vyloučením žáka ze školy kvůli neshodám, popřípadě i případy, kdy byla škola zrušena. Jako třetí příčinu lze vyčlenit tu, kdy respondenti opustili vzdělávání kvůli svým zájmům (profesionální sport, zpěv) nebo z důvodu dlouhodobějšího vycestování do zahraničí.

Tabulka 7.2: Proč jste nezískal vzdělání, o které nyní usilujete, v denním studiu (vyučení) po základní, příp. střední škole? (podíl zaškrtnutých odpovědí v členění podle pohlaví a věku)

Možnosti odpovědi	Celkem	Pohlaví		Věk			
		ženy	muži	do 24	25–29	30–39	nad 40
Chtěl jsem začít pracovat	42,7%	37%	48%	51%	38%	46%	28%
Myslel jsem, že další vzdělání nebudu potřebovat	28,2%	26%	31%	11%	18%	38%	28%
Myslel jsem si, že moje kvalifikace je dostačující	27,1%	22%	32%	14%	20%	34%	26%
Nyní studovaný obor mě tehdy nezajímal	25,5%	25%	25%	16%	22%	27%	33%
Nezájem se dále vzdělávat	21,2%	19%	24%	19%	20%	23%	23%
Předčasné ukončení studia	16,5%	16%	17%	27%	18%	13%	15%
Jiný důvod	11,4%	13%	11%	8%	14%	10%	18%
Vážné osobní problémy v rodině, partnerském vztahu apod.	10,6%	11%	11%	16%	16%	8%	8%
Další vzdělávání by bylo pro mne příliš náročné	9,4%	4%	15%	14%	10%	8%	8%
Péče o děti nebo někoho jiného	7,5%	13%	2%	8%	2%	8%	13%
Finanční problémy	7,1%	4%	11%	14%	4%	7%	3%
Moje nemoc	4,7%	5%	4%	8%	6%	2%	8%
Nesouhlas rodiny s mým dalším studiem	3,9%	4%	4%	0%	6%	5%	0%
Vážné vlastní osobní problémy (závislosti apod.)	2,4%	2%	3%	5%	4%	2%	0%
N	255	134	114	37	50	124	39

Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny hodnoty za respondenty, kteří nevyplnili údaje pro příslušné kategorie členění.

Žáky v dálkové formě vzdělávání lze rozdělit z hlediska jejich vzdělávací historie a jejich důvodů na dvě hlavní skupiny. **Úspěšní absolventi středního vzdělání s výučním listem, kteří nepokračovali v dalším studiu, protože chtěli jít pracovat a mysleli si, že jim dosažená kvalifikace a vzdělání budou na trhu práce stačit, nebo neměli zájem, popřípadě odvahu se dále vzdělávat.** Tyto důvody častěji uváděli také současní žáci nástavbového vzdělávání.

Naopak respondenti se základním vzděláním předčasně ukončili vzdělávání částečně také proto, že chtěli jít pracovat, ale i kvůli osobním, rodinným či zdravotním problémům. Ženy častěji uvedly jako důvod péči o dítě nebo jiného člena rodiny, muži chtěli jít pracovat, považovali svou kvalifikaci za dostačující a další vzdělání za příliš náročné.

➤ Uznávání předchozího vzdělání

V případě, že žák dálkové formy vzdělávání dříve absolvoval stejný či podobný obor nebo úroveň vzdělání, má ředitel školy možnost takovému žákovi část studia uznat nebo může podle § 63 školského zákona (561/2004 Sb.) uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve střední škole. Z 255 dotázaných žáků dálkové formy vzdělávání jich 27 (tj. 11 %) uvedlo, že jim byly uznány některé předměty z předchozího vzdělání, nejčastěji jsou předměty uznávány žákům s dosaženým maturitním vzděláním.

Někteří uchazeči jsou díky své vzdělávací historii dokonce přijati do vyššího ročníku. Mezi respondenty bylo takových případů 19, což představuje necelých 8 %. Do vyšších ročníků jsou často přijímání uchazeči se základním vzděláním, kteří předčasně ukončili předchozí vzdělávání.

Uznání části předchozího studia ve větším rozsahu uvedli žáci středního vzdělání kategorií H a M (střední vzdělání s výučním listem a střední odborné vzdělání s maturitou) a žáci ostatních oborů, hlavně zdravotnických a pedagogických. Tabulka 7.3 uvádí přehled odpovědí k otázce uznávání předchozího vzdělávání, ale vzhledem k malému vzorku a nízkému počtu kladných odpovědí se jedná jen o orientační přehled.

Tabulka 7.3: V případě, že jste dříve studoval na střední škole, byla Vám uznána část studia?

Kategorie		N	Přijat do vyššího ročníku		Uznány předměty	
			počet	podíl	počet	podíl
Celkem		255	19	7,5%	27	10,6%
Dosažené vzdělání	základní	60	9	15,0%	4	6,7%
	střední s VL	181	8	4,4%	13	7,2%
	střední MZ a vyšší	14	2	14,3%	10	71,4%
Kategorie současného vzdělání	střední s VL (H)	31	3	9,7%	5	16,1%
	střední odborné s MZ (M)	98	10	10,2%	16	16,3%
	nástavbové studium (L5)	126	6	4,8%	6	4,8%
Obor současného vzdělání	technické obory	82	4	4,9%	7	8,5%
	ekonomické obory	95	6	6,3%	8	8,4%
	ostatní obory	78	9	11,5%	12	15,4%

Poznámka: VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkouška.

➤ Volba oboru vzdělání

Nedílnou součástí rozhodování, zda opět vstoupit do dalšího vzdělávání na střední škole, je také volba vhodného oboru vzdělání. Také tento aspekt velmi úzce koresponduje s tím, jaké vzdělání a zaměření uchazeč absolvoval nebo předčasně ukončil. Důležitým rozhodovacím kritériem při volbě konkrétního oboru je však také pracovní uplatnění a pracovní historie uchazeče. Podívejme se tedy, podle kterých faktorů si respondenti vybírali zaměření současného dálkového vzdělání.

Z pohledu povolání respondentů je celkově patrné, že se respondenti ve velké míře vzdělávají v oborech blízkých jejich profesnímu zaměření, ovšem nelze opomíjet ani případy, kdy se lidé vzdělávají i v jiných oborech vzdělání. Přesto můžeme tvrdit, že hlavně v případě profesí zdravotnických a pedagogických je v našem vzorku velká korelace mezi profesí žáka a zvoleným oborem vzdělání.

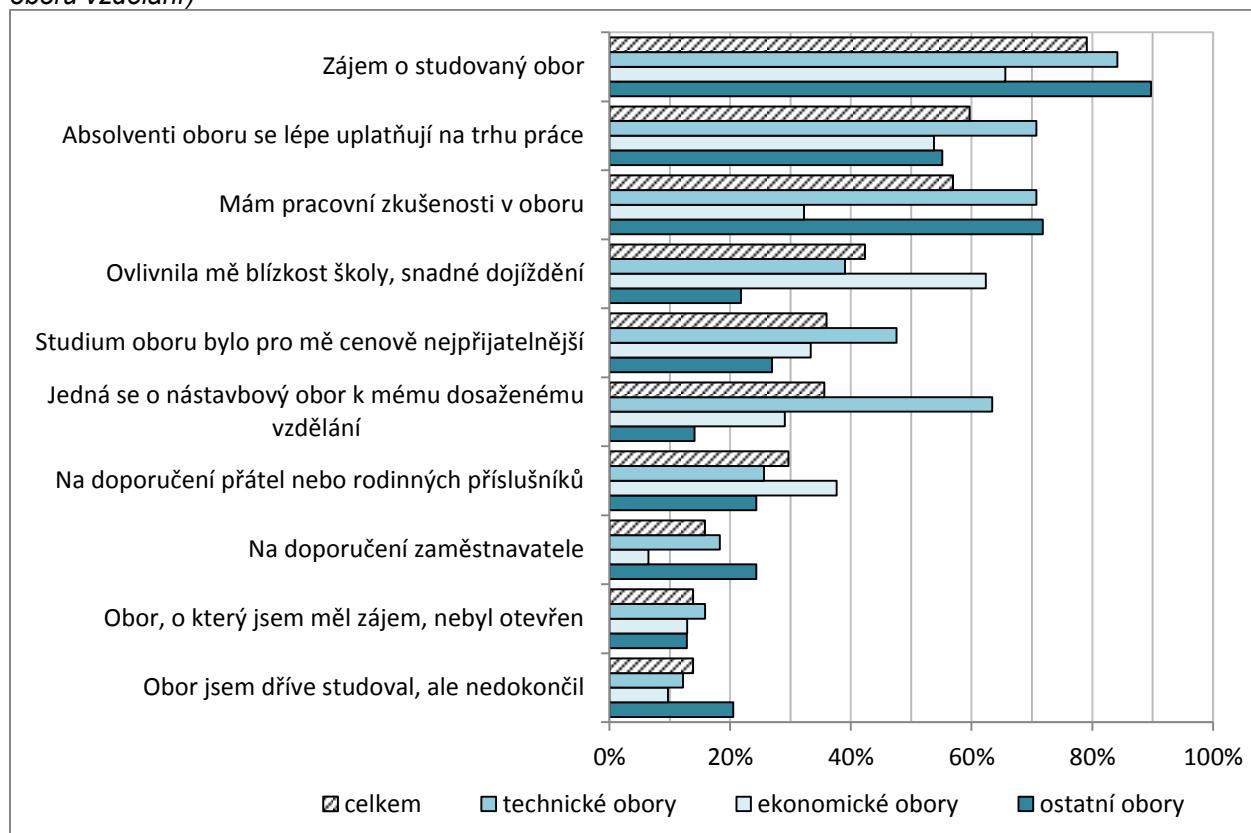
Tabulka 7.4: Počet a podíl respondentů (členěno podle posledního povolání respondenta)

Povolání	Kategorie vzdělání			Obory vzdělání			Celkem	Podíl
	H	M	L5	tech.	eko.	ost.		
Technika	19	13	52	59	20	5	84	32,9%
Ekonomika, administrativa, obchod	2	14	22	6	25	7	38	14,9%
Gastronomie, hotelnictví, služby	4	5	15	5	6	13	24	9,4%
Zdravotnictví, pedagogika, soc. péče		40	2		2	40	42	16,5%
Jiné a nezjištěno	6	26	35	12	42	13	67	26,3%
Celkem	31	98	126	82	95	78	255	100,0%

Poznámka: tech. = technické; eko. = ekonomické, ost. = ostatní.

Nejvýznamnějším důvodem při volbě oboru vzdělání, který provází žáky v dálkové formě napříč jejich socioekonomickými rozdíly, je **zájem o studovaný obor vzdělání**, který uvedlo 79 % respondentů. Menší roli přitom hrál tento faktor při volbě oboru vzdělání u respondentů ekonomického zaměření (66 %).

Obrázek 7.2: Proč jste si zvolil právě studovaný obor vzdělání? (podíly odpovědí ANO v členění podle oboru vzdělání)



Poznámka: N = 253. Respondent měl možnost označit více než jednu odpověď.

Důležitým faktorem při volbě oboru vzdělání je podle 60 % respondentů také skutečnost, že se **absolventi daného oboru lépe uplatňují na trhu práce**. Tuto možnost označili v 64 % respondenti s ukončeným středním vzděláním s výučním listem a dokonce v 71 % žáci v dálkové formě věnující se technickému zaměření.

Trojici nejčastějších důvodů při volbě oboru vzdělání v dálkové formě doplňuje varianta, kdy si **uchazeči** volí daný obor, protože v něm **mají pracovní zkušenosti** (označilo jej 57 % respondentů). Tady se jednoznačně vyčleňují žáci ekonomických oborů, kteří si volili obor podle své pracovní zkušenosti pouze ve třetině případů (32 %), na rozdíl od žáků technických a ostatních oborů, již využití pracovních zkušeností při volbě oboru vzdělání označili v 71–72 %. Diference je však z velké míry způsobena tím, že většina žáků ekonomických oborů vzdělání v dálkové formě navštěvuje nástavbové studium a ekonomický obor Podnikání je hojně vyučován na středních školách a hlavně je určen pro všechny absolventy tříletých oborů s výučním listem (bez omezení). Respondenti ze zdravotnických, sociálních a pedagogických profesí si obor kvůli pracovním zkušenostem zvolili dokonce v 90 % případů.

Na druhou stranu více než 62 % žáků ekonomických oborů bylo při volbě oboru vzdělání ovlivněno **blízkostí školy** a s tím spojeným snazším dojížděním za vzděláním. Pro srovnání v případě žáků ostatních oborů vzdělání (hlavně zdravotnických a pedagogických) se na základě blízkosti školy rozhodovalo jen 22 % těchto respondentů.

Pro 36 % respondentů byla při rozhodování o oboru vzdělání důležitá také **finanční náročnost** voleného vzdělání a skutečnost, že se jedná o **nástavbový obor** k jejich předchozímu vzdělání. Oba faktory výrazně více ovlivnily respondenty volící technické obory vzdělání. Obzvláště až 63 % žáků v technických oborech dálkového vzdělání volilo svůj obor proto, že se jedná o nástavbový obor k jejich předchozímu vzdělání. Důvod „jedná se o nástavbový obor k mému předchozímu vzdělání“ uvedlo samozřejmě také až 76 % respondentů s dokončeným středním vzděláním s výučním listem, dále pak 57 % osob podnikajících či samostatně výdělečně činných a 53 % mužů.

Někteří respondenti (30 %) volili obor vzdělání také na doporučení přátel a rodinných příslušníků. Ze strany svého okolí bylo ovlivněno 53 % respondentů, kteří se řadí do jiného ekonomického uplatnění, čili nezaměstnaní a osoby na mateřské a rodičovské dovolené, a 38 % žáků ekonomických oborů vzdělání.

V menším zastoupení (16 %) se respondenti rozhodovali o oboru vzdělání také na základě doporučení zaměstnavatele. Objevily se také varianty, že uchazeč volil daný obor, protože se neotevřel obor, o který by měl zájem, nebo protože dané vzdělání již dříve studoval (obě 14 %). Mezi jinými důvody, které mohli respondenti uvést, se početněji objevila například povinnost doplnit si vzdělání (jednalo se o zdravotnické obory).

Důvody pro výběr správného oboru vzdělání jsou často spojeny se zájmy a pracovními zkušenostmi respondentů a s názory, že daní absolventi se lépe uplatňují na trhu práce. Důležitost jednotlivých faktorů se však trochu liší, a to podle studijního zaměření respondentů.

Respondenti vzdělávající se **v technických oborech** se častěji rozhodovali o zaměření svého dálkového studia podle **zájmu o obor, pracovních zkušeností v něm, z hlediska dobrého uplatnění absolventů**, cenové stránky studia a v neposlední řadě, protože se jednalo o nástavbový obor k jejich předchozímu vzdělání.

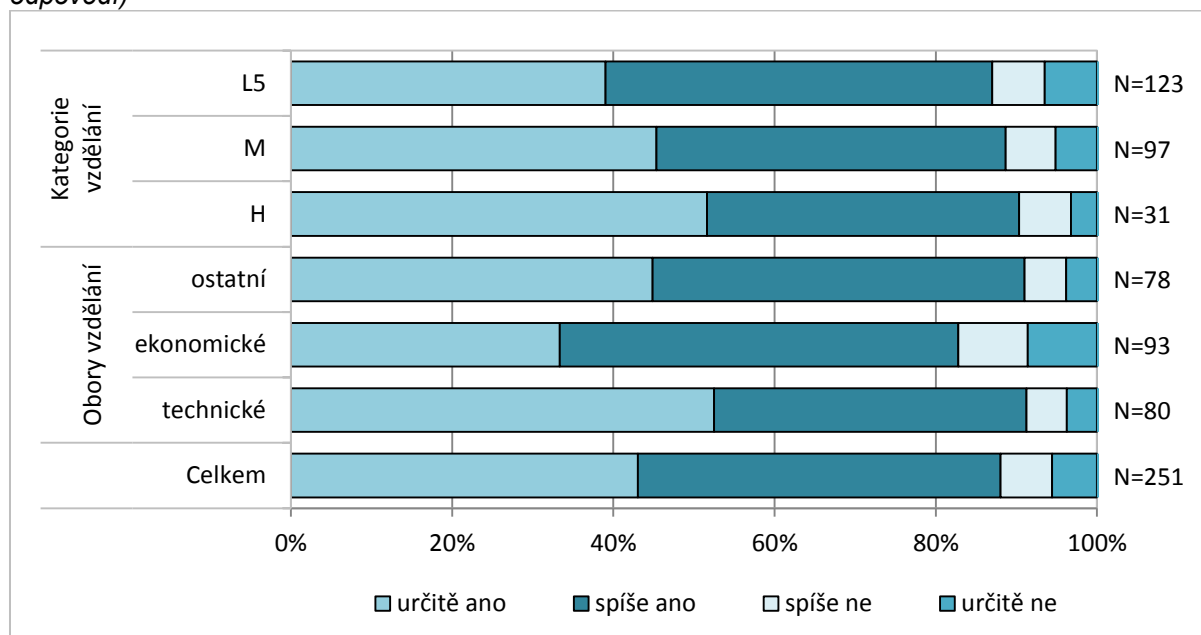
Žáci **ekonomických oborů** byli častěji než ostatní respondenti ovlivněni při volbě oboru vzdělání převážně **blízkostí školy a doporučením svých přátel a rodinných příslušníků**. Žáci ostatních oborů vzdělání (hlavně **zdravotnických a pedagogicko-sociálních**) se častěji než ostatní žáci v dálkové formě rozhodovali nad oborem vzdělání na základě **zájmu o studovaný obor, pracovních zkušeností v oboru, popřípadě i na doporučení zaměstnavatele**.

Podobně jako v předchozích tématech byli žáci v dálkové formě vzdělávání dotazováni, jestli by se opět rozhodli pro stejný obor a formu vzdělání, kdyby mohli vrátit čas a mohli si znovu vybrat.

Přibližně 88 % respondentů by určitě nebo spíše zvolilo opět stejný obor a formu vzdělání. Určitě by se pro stejný obor a formu vzdělání rozhodlo 53 % žáků některého z technických oborů a 52 % žáků ve středním vzdělání s výučním listem.

Naopak každý desátý žák dálkové formy by se zřejmě rozhodl pro jiný obor vzdělání. K odlišné volbě by se trochu více přiklonili žáci ekonomických oborů (určitě nebo spíše nesouhlasí se svou volbou v 17 % případů) a žáci nástavbových oborů (14 %).

Obrázek 7.3: Pokud byste se znovu rozhodoval, zvolil byste opět stejný obor vzdělání? (podíl odpovědí)



Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny hodnoty za respondenty, kteří nevyplnili údaje pro příslušné kategorie členění.

8. Závěr

Publikace obsahuje výsledky dotazníkového výzkumu účastníků formálního vzdělávání dospělých, konkrétně žáků na úrovni středního vzdělání v dálkové formě vzdělání. Na jedné straně se jedná o skupinu uchazečů, kteří opustili počáteční vzdělávání ještě před dosažením středního vzdělání a po čase se do vzdělávání opět vrací. Druhou a objemově největší skupinu účastníků dalšího formálního vzdělávání na střední škole však tvoří ti, kteří již mají dosažené alespoň střední vzdělání, ovšem potřebují si zvýšit úroveň vzdělání nebo změnit či rozšířit kvalifikaci. Jedná se převážně o žáky nástavbových oborů vzdělání. Poznatky z výzkumu ukazují, že mezi oběma těmito skupinami jsou určité, větší či menší rozdíly. Odpovědi respondentů se však často lišily také z pohledu oborového zaměření studia.

Podle společného názoru respondentů pramenícího z jejich pracovních zkušeností jsou pro dobré uplatnění na trhu práce důležité kromě **odpovídající praxe** i **dosažená kvalifikace** a **co nejvyšší vzdělání** uchazeče o zaměstnání. Výsledky šetření však ukazují, že lidé vstupují zpět do formálního vzdělávání na středních školách výrazně častěji s cílem získat potřebnou úroveň vzdělání (tj. **hlavně získat certifikát**) než kvůli získání odborné kvalifikace. Získání certifikátu je důležité hlavně pro uchazeče, kteří mají dosažené zatím pouze základní vzdělání nebo střední vzdělání s výučním listem, kteří pokračují v nástavbovém vzdělávání z důvodu získání maturity. Naopak doplnění či **získání kvalifikace** je ve větší míře charakteristické pro uchazeče ze zdravotnických a pedagogických profesí.

V souvislosti s náplní studia respondenti shodně očekávají nejvíce **získání či prohloubení jak všeobecných, tak odborných poznatků**, nejméně pak osvojení dalších praktických dovedností. Nepatrné odlišnosti lze nalézt mezi respondenty odlišného zaměření studia.

Důvodů, proč lidé vstupují zpět do vzdělávání na střední škole, je mnoho a vždy jde spíše o jejich mix. Vzhledem k náročnosti a délce tohoto typu dalšího formálního vzdělávání však téměř vždy (ve více než 90 %) **figuruje mezi důvody** nějakým způsobem **pracovní kariéra a její perspektiva**. Více než dvě třetiny respondentů uvedly, že chtějí **být konkurenceschopní, nezůstat pozadu při současném rozvoji technologií a zvládat lépe svoji práci**. Přitom snaha o udržení konkurenceschopnosti a kroku s technologickým rozvojem je častější pro žáky technických oborů, u mužů a u žáků z technických profesí, což spolu úzce koresponduje. Naopak ženy, žáci studující ostatní obory vzdělání (zdravotnické, pedagogické a gastronomické) a respondenti ze zdravotnických či pedagogických profesí chtějí spíše lépe zvládat svoji práci.

Pokud se jedná o **důvody** žáků v dálkové formě pro opětovný vstup do školy **spojené s konkrétním budoucím pracovním uplatněním**, největší motivací pro všechny skupiny respondentů je představa či očekávání **vyššího platu**. Tři z pěti respondentů vedla zpět do školy také snaha udržet si práci a **strach z nezaměstnanosti**. Tento faktor více ovlivnil muže, respondenty nad 30 let, žáky technických oborů a žáky oborů s výučním listem. Další motivace je pak spojena se změnou zaměstnání, ať už v rámci jedné firmy, či nikoli. Zajímavé je zjištění, že **třetina respondentů** by se díky svému studiu chtěla **uplatnit u stejného zaměstnavatele, ale na jiné pracovní pozici**.

Výsledky také odhalily rozdíly v důvodech pro vstup do dálkového vzdělávání na středních školách z pohledu **profese respondentů**. Zatímco žáci z **technických, zdravotnických, sociálních a pedagogických profesí** viděli jako hlavní důvody pro své další vzdělávání kromě získání vyššího platu také důvod **udržet si práci**, žáci z profesí **službových, gastronomických, obchodních a ekonomicko-administrativních** na druhém místě uváděli častěji **snahu najít si novou práci**. Žáci z technických profesí navíc významně častěji chtějí po absolvování **získat jinou práci u stejného zaměstnavatele** na rozdíl od pracovníků v obchodě, administrativě a ekonomii, ale i ve službách a gastronomii.

Z žáků vzdělávajících se při zaměstnání či podnikání jsou se svou současnou prací **nejméně spokojeni žáci ekonomických oborů**, a to hlavně v souvislosti se **spokojeností s využitím kvalifikace a s pracovními podmínkami** (např. pracovní doba, prostředí apod.)

Z pohledu profesí pracujících žáků vzdělávajících se současně v dálkové formě jsou se současným zaměstnáním **nejvíce spokojeni** respondenti **pracující ve zdravotnictví a pedagogice**, i když se u nich projevila velká **nespokojenost s platem**. Zaměstnanci či samostatně výdělečně činné osoby z **technických profesí** jsou více spokojeni **s jistotou pracovního místa a s perspektivou firmy**. Žáci v dálkové formě pracující **v obchodě, administrativě či ekonomice** jsou spokojeni se **zajímavostí své práce, s jejími pracovními podmínkami a s perspektivou firmy**. **Nejméně spokojeni** se svým profesním uplatněním jsou pak žáci z profesí **službových a gastronomických**.

Do výčtu hlavních důvodů pro vstup do dálkového vzdělávání na střední škole je nutné ještě zmínit **čistě osobní motivace**. Nejčastěji se respondenti přikláněli k výrokům, že chtějí **mít dobrý pocit ze získaného vzdělání, získat znalosti užitečné v životě a zvýšit si sebevědomí**. V této souvislosti je vhodné také poznamenat, že téměř polovina respondentů hodnotí své rozhodnutí dálkově se vzdělávat na střední škole velmi dobře a jen 9 % spíše negativně.

Velký vliv na žáky v dálkové formě vzdělání má také jejich okolí, hlavně žákova rodina a také zaměstnavatel. V případě rodinného zázemí se většina respondentů cítí být maximálně podporována, přesto desetina respondentů uvedla, že některý člen rodiny s jejich studiem přímo nesouhlasí, přitom významně více se tento problém týká žen než mužů.

K tématu pracovního zázemí a postoje zaměstnavatele k dalšímu vzdělávání jejich zaměstnanců bylo zjištěno, že **zaměstnavatel doplnění vzdělání přímo vyžaduje** u čtvrtiny respondentů, kteří dálkově studují a zároveň pracují. Tento požadavek se přitom **zvyšuje s věkem zaměstnance**. Častěji se tato odpověď vyskytuje také u žáků zdravotnických a pedagogických oborů a zdravotnických a pedagogických profesí.

Někteří zaměstnavatelé (přibližně třetina) své zaměstnance nějakým způsobem **motivují**, aby studium úspěšně dokončili. Tuto variantu pak častěji uváděli žáci středního vzdělání s

výučním listem a starší zaměstnanci. Motivace a podpora ze strany zaměstnavatele může mít spoustu podob, 15 % zaměstnaných žáků v dálkové formě dokonce uvedlo, že jim **zaměstnavatel placené studium částečně hradí**.

Důležitým aspektem pro úspěšné vzdělávání žáků v dálkové formě je i přístup zaměstnavatele k případné absenci zaměstnance z důvodu studia. Podle výsledků se žáci v dálkové formě setkávají **s ochotou svého zaměstnavatele přizpůsobit jim pracovní dobu podle potřeb jejich studia** – v téměř dvou třetinách případů. Nejvíce kladných odpovědí v této souvislosti uvedli žáci zdravotnických a pedagogických oborů vzdělání (a zároveň i profesí), z hlediska pohlaví pak ženy.

V případě hodnocení dálkového studia, jeho podmínek a přístupu učitelů, popř. spolužáků, mají respondenti pozitivní reakce. **Menší spokojenost se projevila u možnosti související s organizací studia**. Významně horší názor na současné dálkové vzdělávání než ostatní respondenti mají žáci ekonomických oborů, zvláště v hodnocení cíle a organizace studia, individuálního přístupu učitelů k žákům a dosažení vlastních cílů.

Největší překážku v dálkovém vzdělávání představuje pro všechny respondenty jednoznačně **nedostatek času**, popřípadě i **nedostatečná příprava na studium**. Více než čtvrtina respondentů se také potýká **s finančními problémy** v průběhu studia. Při srovnání odpovědí mezi ženami a muži vyplyne, že zatímco ženy se častěji než muži potýkají spíše s finančními a rodinnými problémy spojenými i s péčí o děti, muži vidí častěji než ženy překážky právě v nedostatku času a přípravy.

Současné žáky v dálkové formě vzdělání lze ve vztahu k jejich dřívějšímu vzdělávání a k důvodům jeho ukončení rozdělit na dvě hlavní skupiny. Jednu tvoří **úspěšní absolventi středního vzdělání s výučním listem**, kteří nepokračovali v dalším studiu, protože **chtěli jít pracovat** a mysleli si, že jim **dosažená kvalifikace** a vzdělání budou na trhu práce **stačit**, nebo **neměli zájem**, popřípadě odvalu se dále **vzdělávat**. Tyto důvody tedy uváděli současní žáci nástavbového vzdělávání.

Druhou skupinu tvoří respondenti se **základním vzděláním**, kteří předchozí vzdělávání **předčasně ukončili nebo opustili** částečně také proto, že **chtěli jít pracovat**, ale i kvůli **osobním, rodinným či zdravotním problémům**. Ženy častěji uvedly jako důvod péči o dítě nebo jiného člena rodiny, muži chtěli jít pracovat, považovali svou kvalifikaci za dostačující a další vzdělání za příliš náročné.

Důvody pro výběr oboru vzdělání jsou často spojeny se **zájmy a pracovními zkušenostmi** respondentů a s názory, že daní absolventi se lépe uplatňují na trhu práce. Důležitost jednotlivých faktorů se však trochu liší, a to podle studijního zaměření respondentů.

Respondenti vzdělávající se v technických oborech se častěji rozhodovali o zaměření svého dálkového studia podle **zájmu o obor, pracovních zkušeností** v něm, z hlediska **dobrého uplatnění absolventů**, cenové stránky studia a v neposlední řadě proto, že se jednalo o nástavbový obor k jejich předchozímu vzdělání. Žáci **ekonomických oborů** byli častěji než ostatní respondenti ovlivněni při volbě oboru vzdělání převážně **blízkostí školy** a **doporučením** svých přátel a rodinných příslušníků. Žáci **ostatních oborů** vzdělání (hlavně zdravotnických a pedagogicko-sociálních) se častěji než ostatní žáci v dálkové formě rozhodovali nad oborem vzdělání na základě **zájmu o studovaný obor, pracovních zkušeností** v oboru, popřípadě i na **doporučení zaměstnavatele**.

9. Přílohy

Příloha 1: Počet žáků vzdělávajících se v JINÉ NEŽ DENNÍ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (členěno podle ročníku a kategorie vzdělání)

Kategorie / Ročník	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	Celkem
J – Střední odborné vzdělání bez MZ i VL	88	57					145
E – Nižší střední odborné vzdělání s VL	37	2					39
H – Střední odborné vzdělání s VL	524	418	512				1454
L0 – Střední vzdělání s MZ a odborným výcvikem	65	42	30	33	13		183
M – Střední odborné vzdělání s MZ	2750	1720	1789	1575	1269		9103
K – Gymnázium (čtyřleté)	170	180	267	267	25		909
L5 – Nástavbové studium	10818	6612	6689				24119
Nk – Konzervatoře	26	28	44	46	37	30	211
Celkem	14478	9059	9331	1921	1344	30	36163

Poznámka: VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkoušku.

Příloha 2: Celkový počet žáků vzdělávajících se v JINÉ NEŽ DENNÍ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (členěno podle formy a kategorie vzdělání)

Kategorie / Forma vzdělání	Dálková	Večerní	Distanční	Kombinovaná	Celkem
J – Střední odborné vzdělání bez MZ i VL	145				145
E – Nižší střední odborné vzdělání s VL		34	5		39
H – Střední odborné vzdělání s VL	1050	354	9	41	1454
L0 – Střední vzdělání s MZ a odborným výcvikem	154		29		183
M – Střední odborné vzdělání s MZ	7989	597	447	70	9103
K – Gymnázium (čtyřleté)	761	72	76		909
L5 – Nástavbové studium	22461	1227	347	84	24119
Nk – Konzervatoře				211	211
Celkem	32560	2284	913	406	36163

Poznámka: VL značí výuční list; MZ značí maturitní zkoušku.

Příloha 3: Podíl žen vzdělávajících se na střední škole v PŘEDPOSLEDNÍM ROČNÍKU v DÁLKOVÉ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11

Skupina oborů / Kategorie vzdělání	H	M	L5	Celkem
23 Strojírenství a strojírenská výroba	8%	5%	2%	2%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	2%	0%	1%	1%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	0%	42%	0%	14%
53 Zdravotnictví		89%		89%
63 Ekonomika a administrativa		75%	61%	69%
64 Podnikání v oborech, odvětví		79%	60%	60%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	62%	74%	53%	60%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče		93%		93%
Celkem	34%	77%	52%	55%

Příloha 4: Počet žáků vzdělávajících se v PŘEDPOSLEDNÍM ROČNÍKU v DÁLKOVÉ FORMĚ vzdělávání v roce 2010/11 (ve vybraných kategoriích vzdělání – členěno podle skupiny oborů)

Skupina oborů / kategorie vzdělání	H	M	L5	Celkem
21 Hornictví a hornická geologie, hut. a slévár.		29		29
23 Strojírenství a strojírenská výroba	39	19	392	450
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT	42	15	238	295
28 Technická chemie a chemie silikátů		6	28	34
29 Potravinářství a potravinářská chemie		15		15
31 Textilní výroba a oděvnictví	8	11	20	39
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů		0	30	30
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	2	55	108	165
37 Doprava a spoje		19	127	146
41 Zemědělství a lesnictví	28	47	27	102
53 Zdravotnictví		188		188
63 Ekonomika a administrativa		428	335	763
64 Podnikání v oborech, odvětví		66	4174	4240
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	85	76	163	324
66 Obchod	49	17	81	147
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost		199	464	663
69 Osobní a provozní služby		0	35	35
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče		219		219
Celkem	253	1409	6222	7884
Celkem (za barevně označené skupiny)	168	1066	5410	6644

Příloha 5: Počet respondentů (členěno podle kategorií a skupin oborů vzdělání)

Skupina oborů / Kategorie vzdělání	H	M	L5	Celkem	Podíl
23 Strojírenství a strojírenská výroba	22	4	27	53	20,8%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT			7	7	2,7%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie			22	22	8,6%
53 Zdravotnictví		45		45	17,6%
63 Ekonomika a administrativa		32		32	12,5%
64 Podnikání v oborech, odvětví			63	63	24,7%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	9		7	16	6,3%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče		17		17	6,7%
Celkem	31	98	126	255	100,0%



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost



Vzdělávání – Informace
– Poradenství

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA)

Národní ústav pro vzdělávání provozuje internetový informační systém ISA, který pomáhá zejména:

- ✚ žákům základních škol při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy,
- ✚ žákům středních škol při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce,
- ✚ výchovným-kariérovým poradcům a učitelům při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce,
- ✚ managementu škol při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.

Systém je přístupný na www.infoabsolvent.cz.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA) propojuje informace o školách a oborech vzdělání s poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a o potřebách zaměstnavatelů. Poskytuje rovněž informace o problémech se studiem a předčasných odchodech ze školy.

O vznik systému ISA se postaral Národní ústav odborného vzdělávání v rámci systémového projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **Vzdělávání – Informace - Poradenství (VIP Kariéra)**, který je financován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu ČR.

ISA nabízí podrobná data o školách a oborech v jejich vzdělávací nabídce, obsahuje i multimediální průvodce volbou povolání.

ISA obsahuje informace založené na analýzách, které usnadňují orientaci v situaci na trhu práce jak žákům a zejména budoucím absolventům středních a vyšších škol, tak i managementu a pedagogům škol.

Informace poskytované systémem ISA vycházejí z podrobných analýz, které se připravují v Národním ústavu pro vzdělávání v rámci projektu VIP Kariéra. Především jde o každoročně prováděné **rozbory nezaměstnanosti absolventů škol**, z nichž je možné zjistit obory, jejichž absolventi mají v současnosti výraznější problémy s uplatněním na trhu práce, i to, jak se v tomto směru situace vyvíjí. ISA využívá i poznatků, vyplývajících ze **šetření mezi pracovníky úřadů práce**. Na základě jejich zkušeností je totiž možné identifikovat konkrétní problémy absolventů škol při hledání práce či problematické i perspektivní obory vzdělání.

Pro účely nového informačního systému jsou zjišťovány i **názory zaměstnavatelů, pracovníků personálních agentur a provádí se analýza inzerce**. Tato šetření přinášejí představu o tom, jaké jsou vlastně potřeby zaměstnavatelů, jaké jsou jejich kvalifikační požadavky a jaké dovednosti by absolventi měli mít, pokud se chtějí v praxi dobře uplatnit.

Další analýzy, které jsou zde využity, se věnují **přechodu absolventů ze střední školy do praxe či do terciárního vzdělávání**. Lze z nich poznat, jak jsou absolventi připraveni pro vstup na trh práce a výkon své profese, což představuje zpětnou vazbu i pro vzdělávací nabídku a vzdělávací programy středních a vyšších odborných škol.